

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ
КАФЕДРА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА
на тему

«ВПЛИВ ЕЛЕКТРОННОГО ДЕКЛАРУВАННЯ НА БОРОТЬБУ З
КОРУПЦІЄЮ В СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ»

Студентка 2 курсу магістратури заочної форми
навчання спеціальності 281 «Публічне управління та
адміністрування» освітньо-професійної програми
«Публічне управління та адміністрування»
Озимчук Наталія Миколаївна

Науковий керівник
д.п.н., проф. Лікарчук Н.В.

Засвідчую, що в цій кваліфікаційній роботі немає
запозичень із праць інших авторів без відповідних
посилань

Студент(ка)

(підпис)

Робота допущена до захисту в екзаменаційній комісії рішенням кафедри
державного управління від « чудне » 2023 р., протокол № 13

Завідувач кафедри державного управління, к.т.н., доцент
Рубан Юрій Григорович

(підпис)

Київ – 2023

ЗМІСТ

Вступ.....	2
Розділ 1 Теоретичні аспекти електронного декларування та його вплив на боротьбу з корупцією в сфері публічного управління	5
1.1. Електронне декларування: сутність та функції	5
1.2. Поняття корупції та її види	12
1.3. Зв'язок між корупцією та електронним декларуванням у сфері публічного управління.....	18
Розділ 2 Аналіз стану електронного декларування та боротьби з корупцією в сфері публічного управління	24
2.1. Нормативно-правове забезпечення електронного декларування в Україні.....	24
2.2. Стан реалізації антикорупційної стратегії та державної програми з її реалізації.....	24
2.3. Оцінка впливу електронного декларування на боротьбу з корупцією в сфері публічного управління	29
Розділ 3 Напрямки покращення аспектів боротьби із корупцією за допомогою електронного декларування	48
3.1. Досвід боротьби із корупцією у сфері публічного управління за допомогою електронного декларування в різних країнах	48
3.2. Заходи щодо вдосконалення системи електронного декларування з метою боротьби із корупцією в сфері публічного управління.....	55
Висновок	64
Список використаних джерел	68
Додатки.....	77

ВСТУП

Актуальність дослідження. Корупція залишається однією з головних загроз стабільності, розвитку та демократії в багатьох країнах. Спрощення та автоматизація процесів декларування доходів та майна, завдяки використанню електронних технологій, може внести значний внесок у боротьбу з цією проблемою.

Електронне декларування дозволяє автоматизувати процес перевірки та аналізу декларацій, що зменшує можливість людських помилок та зловживань. Відомості про доходи та майно посадовців і службовців стають більш доступними та легше перевіряються, що ускладнює виявлення корупційних схем та незаконних операцій.

Електронні системи декларування спрощують процес подачі декларацій, що може зменшити тиск на громадян та підприємства та підвищити відповідність законодавчим вимогам. Це допомагає зменшити можливість вимагання хабарів та інших форм корупції.

Багато країн у світі вже впровадили електронні системи декларування та обміну інформацією про доходи з іншими країнами. Це важливо для боротьби з міжнародною корупцією та униканням податків. Дослідження ефективності таких систем та їх впливу на корупцію має велике значення в міжнародному контексті.

Сучасний світ стрімко розвивається в технологічному відношенні, і це створює нові можливості для боротьби з корупцією. Ефективність та доступність електронного декларування залежать від технологічного розвитку та інфраструктури, тому дослідження в цій галузі дозволяє виявити найкращі практики та інновації.

Проблемі впливу електронного декларування на боротьбу з корупцією в сфері публічного управління присвячені праці вітчизняних та зарубіжних дослідників, а саме: М. І. Россі, Л. Поп, Т. Л. Бергер, П. Амелічева, Н.І. Драч, В.А. Біленко, О.І. Васильєва, Н.В. Васильєва, В.В. Гура, Т.О. Гуржій,

Я.В. Дмитріюв, І.С. Ковальчук, Д.В. Костенко, А.А. Мельниченко, І.О. Наливайко, В.В. Нонік, Ю.О. Рева та інші. Зважаючи на таку увагу до даного питання, а також наведені аргументи, актуальність дослідження впливу електронного декларування на боротьбу з корупцією в сфері публічного управління є нагальною та потребує глибокого дослідження. Ефективність цієї системи може виявитися ключовою у забезпеченні чесності, прозорості та довіри до установ публічного управління, що, в свою чергу, сприяє розвитку суспільства та демократії.

Мета кваліфікаційної роботи полягає у висвітленні аспектів впливу електронного декларування на боротьбу з корупцією в сфері публічного управління.

Для досягнення поставленої мети, необхідно виконати наступні **завдання:**

- розкрити сутність електронного декларування та функції;
- дослідити поняття корупції та визначити її види;
- описати зв'язок між корупцією та електронним декларуванням у сфері публічного управління;
- охарактеризувати нормативно-правове забезпечення електронного декларування в Україні;
- оцінити стан реалізації антикорупційної стратегії та державної програми з її реалізації;
- провести оцінку впливу електронного декларування на боротьбу з корупцією в сфері публічного управління;
- вивчити досвід боротьби із корупцією у сфері публічного управління за допомогою електронного декларування в різних країнах;
- розробити заходи щодо вдосконалення системи електронного декларування з метою боротьби із корупцією в сфері публічного управління.

Об'єктом дослідження виступає процес електронного декларування в сфері публічного управління.

Предметом дослідження є вплив електронного декларування на боротьбу з корупцією в сфері публічного управління.

Для виконання роботи використовувались наступні **методи дослідження**:

- абстрактні методи та узагальнення, завдяки їм систематизувався теоретичний матеріал щодо сутності електронного декларування та корупції в публічній сфері;

- методи системного підходу для дослідження електронного декларування і представлення його у вигляді системи;

- метод аналізу та синтезу для проведення оцінки стану реалізації антикорупційної стратегії та впливу електронного декларування на боротьбу з корупцією;

- метод спостережень та узагальнення для формування загальних висновків.

Наукова новизна роботи полягає у наступному:

- встановлено зв'язок між електронним декларуванням та зниженням рівня корупції в сфері публічного управління;

- розроблено конкретні та обґрунтовані заходи для вдосконалення системи електронного декларування з метою боротьби із корупцією в сфері публічного управління.

Одержані результати мають практичну цінність, оскільки розроблені практичні рекомендації є авторськими та можуть бути використані на державному рівні з метою удосконалення боротьби із корупцією у сфері публічного управління.

Структура роботи складається зі вступу, теоретичного, методичного та рекомендаційних розділів, висновків та списку джерел із 75 найменувань. Загальний обсяг роботи становить 70 сторінок, робота містить 8 таблиць, 15 рисунків та 6 додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЕЛЕКТРОННОГО ДЕКЛАРУВАННЯ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА БОРОТЬБУ З КОРУПЦІЄЮ В СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

1.1. Електронне декларування: сутність та функції

Сучасний світ перетворюється завдяки технологічним інноваціям, і однією з найважливіших трансформацій є перехід до електронного декларування. Ця практика має велике значення для ефективного функціонування суспільства та держави, оскільки дозволяє забезпечити більшу прозорість та контроль над фінансовими операціями громадян та організацій. Для початку сформуємо понятійно-категоріальний апарат роботи та дамо визначення ключовим поняттям: «декларування» та «електронне декларування».

Поняття «декларування» є багатогранним і має різні трактування у вітчизняній та зарубіжній літературі. У сфері публічного управління декларування використовується як інструмент забезпечення прозорості та підзвітності посадових осіб. Електронне декларування є важливим інструментом боротьби з корупцією в сфері публічного управління. Електронне декларування є важливим інструментом боротьби з корупцією в сфері публічного управління. Воно сприяє підвищенню прозорості та підзвітності посадових осіб, а також зменшує можливості для корупційних дій.

У Тлумачному словнику сформовано наступне визначення поняття: «декларування - це процес подання декларації, тобто письмового твердження про що-небудь. У сфері публічного управління декларування використовується як інструмент забезпечення прозорості та підзвітності посадових осіб» [60, с.32].

Вітчизняні дослідники розглядають поняття «декларування» з різних аспектів. Наприклад, М.М. Козар визначає декларування як «процедуру подання посадовими особами в установленому порядку відомостей про свої доходи, майно, витрати і зобов'язання фінансового характеру» [25, с.54]. О.І. Шеремет вважає, що «декларування - це процес подання посадовими особами в установленій законом спосіб відомостей про свої доходи, майно, витрати і зобов'язання фінансового характеру» [65, с.183].

Зарубіжні дослідники також розглядають поняття «декларування» з різних позицій. Наприклад, М.І. Россі, Л. Поп та Т. Бергер визначають декларування як «процес подання органами влади та іншими публічними суб'єктами інформації про свою діяльність, рішення та витрати» [51, с.34]. Тоді як Дж. Чарч вважає, що «декларування - це процес подання фізичними та юридичними особами інформації про себе, свої активи та діяльність» [70, с.45].

На нашу думку, у вітчизняних та зарубіжних працях поняття «декларування» трактується як процес подання інформації про що-небудь. У сфері публічного управління декларування використовується як інструмент забезпечення прозорості та підзвітності посадових осіб. Від так, можна виділити два основні підходи до розуміння поняття «декларування», рис.1.1.

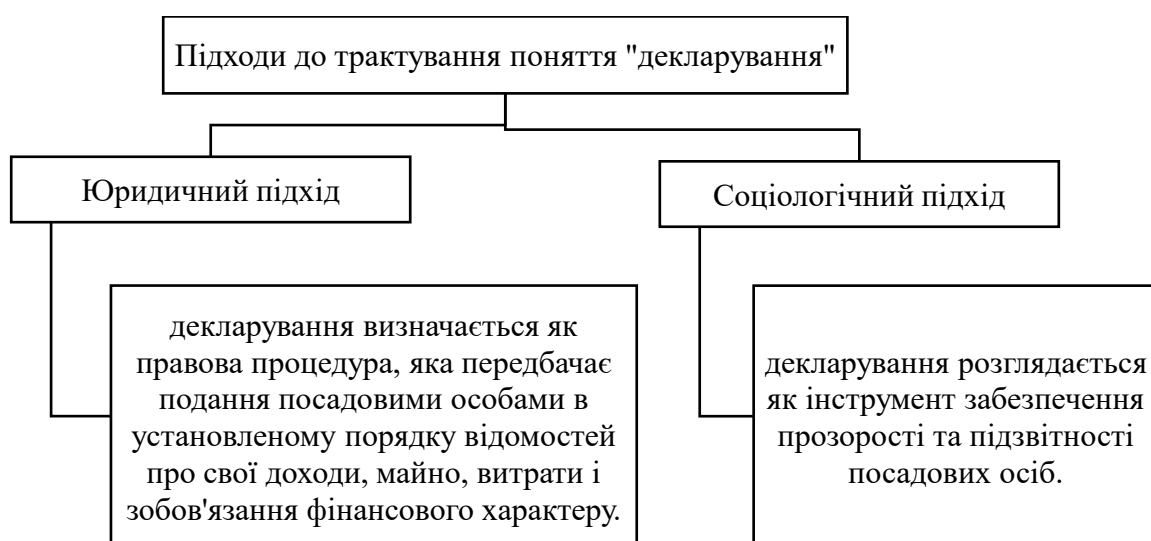

Рис.1.1. Підходи до трактування поняття «декларування»

Джерело: складено автором на основі [44, с.19]

Згідно рис.1.1, юридичний підхід до розуміння поняття «декларування» ґрунтується на законодавчому визначенні цього терміну. Тоді як соціологічний підхід до розуміння поняття «декларування» ґрунтується на аналізі його впливу на суспільство.

Процес декларування у системі публічного управління є важливою складовою для забезпечення прозорості, відкритості та відповідальності в державному та громадському секторах. Історія декларування має коріння в глибокому минулому, і розвиток цього процесу відображає еволюцію суспільства та влади.

Перші форми декларування сягають стародавньої історії. У деяких античних цивілізаціях, таких як Спарта, воїни повинні були декларувати своє майно перед вступом до армії. Схожий підхід існував в Римській імперії, де громадяни мусили декларувати своє майно для обчислення податків та спрощення податкової системи. Ці ранні форми декларування визначали відносини між індивідами та державою та служили для забезпечення контролю над майновим станом громадян.

Специфіка декларування змінювалася відповідно до культурних, історичних та політичних контекстів. В середньовіччі в Європі різні монархії вимагали декларування майна від своїх підданих, щоб фінансувати війни та будувати імперії. Ця практика була пов'язана зі збором податків та збереженням контролю над майном і ресурсами [37, с.100].

У 20-му столітті з підвищенням обсягу державних фінансів та великих корпорацій виникла необхідність в систематичному декларуванні фінансової інформації. Це було відображено в обліку податків та створенні обов'язкових звітів для бізнесу. З часом, декларування стало важливим інструментом контролю за фінансами та для забезпечення фінансової стійкості держави та підприємств. Усе це підкреслює важливість та історичну необхідність процесу декларування у системі публічного управління [28, с.285].

З розвитком інформаційних технологій у 21-му столітті декларування перейшло в електронну форму. Це дозволило автоматизувати процеси збору

та аналізу фінансової інформації, що зробило його більш ефективним та швидким. Окрім того, електронне декларування сприяє боротьбі з корупцією, оскільки створює можливість для більш прозорого та ефективного контролю над фінансовими операціями [42].

Електронне декларування – це сучасний інструмент у сфері фінансової та податкової транспарентності, але його історія сягає коріння глибоко в минуле. Історичні аспекти виникнення електронного декларування є цікавим шляхом розвитку суспільства та технологій, що вплинули на його сучасну сутність та функції. Підходи до трактування поняття наведено в табл.1.1.

Таблиця 1.1

Підходи до сутності поняття «електронне декларування»

Підхід	Прихильники підходу	Сутність поняття
Юридичний	В.В. Гура [16], Д.В. Костенко [26], В.В. Нонік [37]	Електронне декларування - це процес подання декларацій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру посадовими особами в електронній формі з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем.
Технологічний	Д.М. Міськів [33], Ю.О. Рева [49], Т.О. Рябченко [53]	Електронне декларування - це система, яка забезпечує автоматизоване приймання, зберігання, обробку та аналіз декларацій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру посадовими особами.
Соціологічний	В.В. Сокурєнко [57] О.Шермет [65]	Електронне декларування - це інструмент, який забезпечує прозорість доходів і витрат посадових осіб, а також зменшує рівень корупції в сфері публічного управління.

Джерело: складено автором на основі [16; 26; 33; 37; 49; 53; 57; 65]

Згідно табл.1.1, юридичний підхід до сутності поняття «електронне декларування» ґрунтується на законодавчому визначенні цього терміну. Наприклад, в Україні електронне декларування визначається як процес подання декларацій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру посадовими особами в електронній формі з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем (частина перша статті 1 Закону України «Про запобігання корупції» [2]).

Технологічний підхід до сутності поняття «електронне декларування» ґрунтується на аналізі технологій, які використовуються для його реалізації. Електронне декларування - це система, яка забезпечує автоматизоване приймання, зберігання, обробку та аналіз декларацій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру посадовими особами. Ця система складається з таких компонентів:

інформаційно-телекомунікаційна система, яка забезпечує обмін даними між посадовими особами, органами, які приймають декларації, та іншими органами державної влади;

програмне забезпечення, яке забезпечує формування, подання та перевірку декларацій;

інфраструктура безпеки, яка забезпечує захист інформації, що міститься в деклараціях [33, с.272].

Соціологічний підхід до сутності поняття «електронне декларування» ґрунтується на аналізі його впливу на суспільство. Електронне декларування - це інструмент, який забезпечує прозорість доходів і витрат посадових осіб, а також зменшує рівень корупції в сфері публічного управління. Це досягається за рахунок того, що електронне декларування:

здійснює контроль за доходами і витратами посадових осіб;

полегшує доступ громадськості до інформації про доходи і витрати посадових осіб;

збільшує відповідальність посадових осіб за недостовірне декларування [65, с.190].

Сліди електронного декларування можна простежити до ранніх спроб автоматизації обліку та обробки фінансової інформації в державних та корпоративних структурах. У 20-х роках минулого століття були розроблені перші машини для обробки даних, які значно спрощували процес обліку. Проте, ці системи були обмеженими та вимагали значних матеріальних витрат.

Завдяки стрімкому розвитку інформаційних технологій в другій половині 20 століття, з'явилися можливості для більш ефективного збору,

зберігання та обробки фінансової інформації. Персональні комп'ютери, бази даних, інтернет і програмне забезпечення сприяли переходу до цифрового обліку. Великі корпорації та державні установи почали використовувати ці технології для обробки своїх фінансових даних та податкових обов'язків.

У багатьох країнах електронне декларування почало активно впроваджуватися в першій половині 21 століття. Це було реакцією на зростання глобальної торгівлі та збільшення обсягу фінансових операцій. Укладання та подача паперових декларацій стали надто складними та обтяжливими для підприємств та громадян. Електронне декларування дозволило спростити процеси подачі та перевірки декларацій.

Сучасні електронні системи декларування базуються на захисті даних, криптографії та технологіях хмарного зберігання, що дозволяє зберігати фінансову інформацію в безпечному середовищі. Такі системи надають можливість шифрувати та захищати дані користувачів від несанкціонованого доступу.

Отже, сутність електронного декларування полягає в переході від традиційних, паперових методів подачі декларацій та документів до використання цифрових технологій та електронних платформ. Це означає, що громадяни, підприємства, а також посадовці та службовці можуть здійснювати процедуру декларування своїх доходів, майна та інших фінансових операцій в електронній формі. Важливою частиною цього процесу є впровадження захисту даних, щоб забезпечити конфіденційність і недопущення несанкціонованого доступу до особистої інформації.

Функції електронного декларування в публічному управлінні та його важливість для розвитку сучасного суспільства відображено на рис.1.2.

На нашу думку, однією з основних функцій електронного декларування є забезпечення прозорості фінансових операцій державних посадовців, службовців та інших осіб у публічному секторі. Це дозволяє громадянам та іншим сторонам відстежувати доходи та майно посадовців, що покращує контроль над їх діяльністю та допомагає виявити можливі корупційні схеми.

Рис.1.2. Функції електронного декларування

Джерело: складено автором на основі [13, с.242]

Електронне декларування дозволяє суттєво спростити та прискорити процеси подачі та обробки декларацій. Традиційний метод вимагає багато часу на збір та обробку паперових документів, їх подачу до відповідних установ, а також ручний контроль і перевірку інформації. Завдяки електронному декларуванню цей процес стає набагато ефективнішим і менш трудомістким. Громадяни та організації можуть подавати декларації онлайн, що дозволяє їм зекономити час та ресурси.

Таким чином, електронне декларування – це важливий інструмент для покращення прозорості, ефективності та боротьби з корупцією у сучасному суспільстві. Воно спрощує та прискорює процес подачі декларацій, забезпечує контроль над фінансовими операціями та сприяє зручності для громадян та підприємств. Електронне декларування є важливим кроком у розвитку держави та суспільства в цифровому віці, і його впровадження допомагає покращити життя та сприяти чесності та відкритості у фінансових операціях.

1.2. Поняття корупції та її види

Поняття «корупція» є багатограним і має різні трактування у вітчизняній та зарубіжній літературі. У загальному вигляді корупція визначається як злочинне або неетично використання посадової особи своєї посади для отримання особистої вигоди.

Зарубіжні дослідники також розглядають поняття «корупція» з різних позицій. Наприклад, М.Т. Бігельман та Д.Р. Бігельман визначають корупцію як «використання посадової особою свого становища для отримання незаконних вигод для себе чи третіх осіб» [69, с.56]. Дж.Чарч вважає, що «корупція - це злочинне або неетичне використання посадової особою своєї посади для отримання особистої вигоди» [70, с.178].

У вітчизняній літературі поняття «корупція» розглядається з різних аспектів. Наприклад, В.В. Сокурєнко визначає корупцію як «злочинний зворотний зв'язок між владою і бізнесом, що характеризується використанням влади для отримання незаконних вигод» [57, с.104]. В. Плекан вважає, що «корупція - це злочинне використання посадової особою свого службового становища для отримання незаконної вигоди» [45, с.232].

В.В. Нонік описує корупцію як «негативне явище, яке істотно шкодить суспільному життю будь-якої країни. Він наголошує на тому, що проблеми, пов'язані з корупцією, є серйозними та лишаються актуальними в системі державного управління. Вони гальмують процеси розвитку та загрожують ефективному запобіганню та боротьбі з корупцією, оскільки часто не базуються на ретельному розумінні причин, що лежать в її основі. Тому стає необхідною деталізація складових корупційного поняття, що створює теоретичний фундамент для розробки конкретних стратегій та методів, спрямованих на зменшення проявів корупції та ризиків, пов'язаних з нею» [36, с.100]. Вчений вважає, що головною метою для будь-якої держави є виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню корупційних правопорушень і розробка механізмів для їх мінімізації.

Д. В. Костенко визначає корупцію як «складне соціальне явище, яке має негативний вплив як на політичний, так і на соціально-економічний розвиток суспільства і країни в цілому» [26]. Дослідник акцентує увагу на тому, що корупція передбачає вчинення незаконних дій. Вона представляє собою зловживання владою та/або посадовим становищем з метою одержання неправомірної вигоди, що включає в себе порушення закону.

Важливо відзначити, що Д. В. Костенко розглядає корупцію у трьох аспектах: соціальному, політичному та психологічному. Тобто він пропонує розглядати природу цього явища з точки зору соціального середовища, психології та політичної системи. Ця методологія свідчить про комплексний та багатоаспектний підхід дослідника до аналізу сутності корупції.

Відобразимо детальніше сутність даного підходу на рис.1.3.

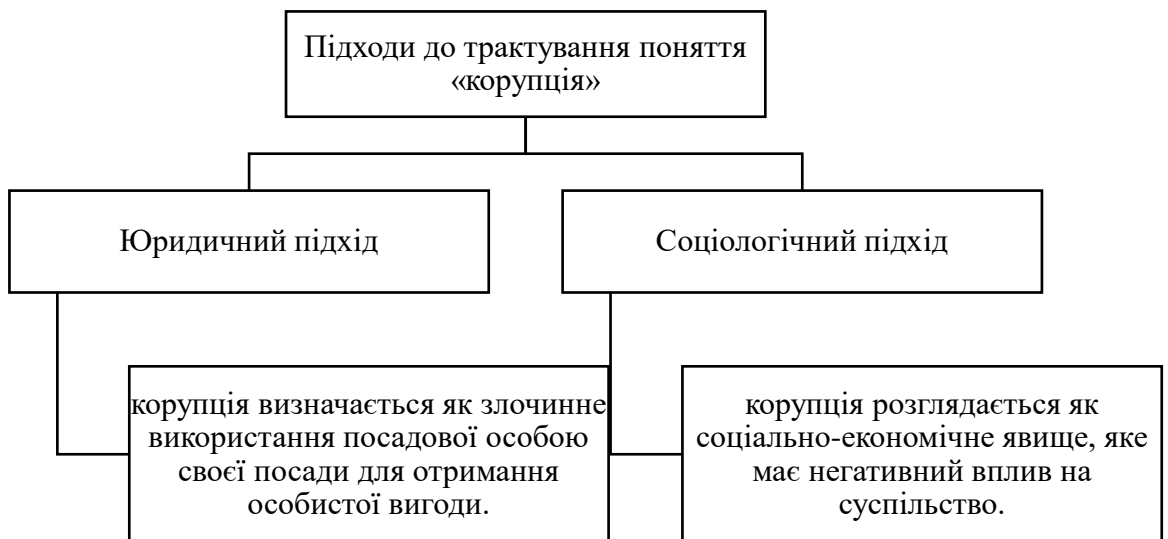

Рис.1.3. Підходи до трактування поняття «корупція»

Джерело: складено автором на основі [26]

Юридичний підхід до розуміння поняття «корупція» ґрунтується на законодавчому визначенні цього терміну. Наприклад, в Україні корупція визначається як незаконне використання особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, своїх повноважень, а також використання в інтересах інших осіб свого становища в

органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах або організаціях, що належать до сфери управління держави або місцевого самоврядування, для одержання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб або для задоволення особистих інтересів за рахунок незаконного використання своїх повноважень, а також використання в інтересах інших осіб свого становища в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах або організаціях, що належать до сфери управління держави або місцевого самоврядування, в інших сферах, пов'язаних з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, для одержання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб або для задоволення особистих інтересів за рахунок незаконного використання свого становища [26].

Соціологічний підхід до розуміння поняття «корупція» ґрунтується на аналізі її негативного впливу на суспільство. Корупція негативно впливає на економічний розвиток, соціальну справедливість і верховенство права. Вона призводить до зростання економічної нерівності, девальвації соціальних норм і цінностей, а також до зниження довіри до інститутів державної влади [15].

Виходячи з вищезазначених визначень поняття «корупція» в науковій літературі, ми можемо виділити основні ознаки цього юридичного явища, які вчені-правознавці вважають характерними:

- суспільна небезпечність - корупція має негативний вплив на суспільство та завдає шкоди суспільним відносинам у різних сферах, включаючи економіку, політику, культуру і т.д;
- спеціальний суб'єкт учинення - корупція зазвичай вчиняється посадовими особами або особами, які мають владні повноваження та доступ до ресурсів або прийняття важливих рішень;
- мета задоволення особистих потреб та збагачення - корупція включає в себе дії, спрямовані на особистий зиск, незаконне збагачення або задоволення індивідуальних потреб осіб, які вчиняють її;

– використання службових повноважень - корупція часто здійснюється за допомогою зловживання службовими повноваженнями та доступом до ресурсів, які має посадова особа [18].

Отже, можемо узагальнити, що корупція - це складний та загально поширений соціальний явище, яке впливає на розвиток країн та їхню політичну, економічну та соціальну структуру. У загальному вигляді корупція визначається як злочинне або неетично використання посадової особою своєї посади для отримання особистої вигоди. Вітчизняні та зарубіжні дослідники розглядають поняття «корупція» з юридичного та соціологічного підходів.

Корупція визначається як зловживання посадовим становищем або владними повноваженнями для особистої вигоди або отримання неправомірної вигоди, часто шляхом підкупу, використання влади для власної користі, відмови в послугах або послуг для вимоги хабарів. Корупція порушує довіру до державних інституцій, підриває правовий порядок та загрожує розвитку суспільства. Вона може приймати різні форми та виражатися в різних видах. В табл.1.2 згруповано основні види корупції.

Таблиця 1.2

Класифікація видів корупції

Класифікаційна ознака	Підвид	Характеристика
1	2	3
За суб'єктами корупції	Державна корупція	корупція, в якій беруть участь посадові особи органів державної влади та місцевого самоврядування.
	Корпоративна корупція	корупція, в якій беруть участь посадові особи комерційних організацій.
	Політична корупція	корупція, в якій беруть участь політичні діячі.
За об'єктами корупції	Матеріальна корупція	корупція, в якій посадова особа отримує матеріальну вигоду, наприклад, гроші, цінності, нерухомість тощо.
	Нематеріальна корупція	корупція, в якій посадова особа отримує нематеріальну вигоду, наприклад, підвищення по службі, надання пільг тощо.

Продовження табл.1.2

1	2	3
За сферами діяльності	Адміністративна корупція	корупція, в якій посадова особа отримує вигоду за виконання своїх адміністративних функцій
	Судова корупція	корупція, в якій посадова особа отримує вигоду за винесення рішення в судовій справі
	Політична корупція	корупція, в якій посадова особа отримує вигоду за здійснення політичних функцій.
За ступенем тяжкості	Незначна корупція	корупція, яка не має суттєвого негативного впливу на суспільство
	Середньотяжка корупція	корупція, яка має помітний негативний вплив на суспільство.
	Важка корупція	корупція, яка має значний негативний вплив на суспільство
За формою прояву	Пряма корупція	корупція, в якій посадова особа отримує вигоду безпосередньо від особи, яка її надає.
	Непряма корупція	корупція, в якій посадова особа отримує вигоду через третю особу.
За способом реалізації	Фіктивна корупція	корупція, в якій посадова особа отримує вигоду без фактичного надання послуг або виконання дій.
	Реальна корупція	корупція, в якій посадова особа отримує вигоду за фактичне надання послуг або виконання дій.
За ступенем вини	Умисна корупція	корупція, в якій посадова особа усвідомлює, що здійснює протиправні дії, і свідомо на це погоджується.
	Неусвідомлена корупція	корупція, в якій посадова особа не усвідомлює, що здійснює протиправні дії.
За наслідками	Корупція без наслідків	корупція, яка не призвела до фактичного порушення прав і законних інтересів громадян.
	Корупція з наслідками	- корупція, яка призвела до фактичного порушення прав і законних інтересів громадян.

Джерело: складено автором на основі [22]

Згідно табл.1.2, корупція - це різноманітне явище, яке можна класифікувати за різними критеріями. Види корупції відрізняються суб'єктами, об'єктами, сферами діяльності, ступенем тяжкості, формою прояву, способом реалізації, ступенем вини та наслідками. Вона може проявлятися в різних формах, які негативно впливають на суспільство. Важливо відзначити, що у наведених видах корупції є суспільна соціальна негативність, яка завдає шкоди суспільним відносинам у різних сферах життя, включаючи економіку, політику, культуру та інші.

Крім зазначених видів корупції, спираючись на визначення цього правового явища, вважаємо за доцільне доповнити класифікацію залежно від форми вчинення (табл.1.3).

Таблиця 1.3

Класифікація форм корупції

Класифікаційний напрямок	Характеристика
Взятки	Це найпоширеніший вид корупції, коли посадовці або особи, які мають владні повноваження, отримують гроші чи інші цінності в обмін на надання послуг, вирішення питань чи отримання вигідних рішень.
Надмірні вимоги	Це включає в себе ситуації, коли посадовці чи службовці вимагають від громадян, бізнесу чи інших організацій неправомірну вигоду, застосовуючи свою владу та вплив.
Непотизм	Цей вид корупції полягає в тому, що посадовці чи службовці надають перевагу своїм родичам, друзям або співробітникам при здійсненні вирішення питань або призначенні на посади.
Хабарі	Це коли особи, які не мають посадових або владних повноважень, намагаються вплинути на посадовців чи службовців, надаючи їм гроші чи інші вигоди для вирішення певних питань.
Політична корупція	Це охоплює випадки, коли політики використовують свої посади та владні повноваження для особистої вигоди, підкупу виборців, або зловживають владою для підтримки власних політичних інтересів.
Економічна корупція	Це стосується корупції в економічних справах, таких як шахрайство, підробка товарів, податкова омана та інші види зловживань в господарській сфері.

Джерело: складено автором на основі [28]

Наведені види корупції виявляють широкий спектр проявів цього соціального явища в суспільстві. Взятки, надмірні вимоги, непотизм, хабарі, політична корупція та економічна корупція репрезентують різні аспекти корупційних дій, які можуть виникати в різних сферах державного та громадського життя. Ці види корупції впливають на розвиток суспільства, загрожуючи правовому порядку, довірі до державних інститутів та економічній стійкості. Боротьба з корупцією вимагає комплексного підходу та заходів, спрямованих на запобігання цьому негативному явищу.

Таким чином, корупція - це складне явище, яке проникає в усі сфери суспільства. Запобігання та подолання корупції - це складний процес, який

вимагає уточнення теоретичної бази проблеми та чіткого визначення її меж та розробки системи заходів для її усунення. Науковці розглядають «корупцію» з різних точок зору, зосереджуючись на окремих аспектах явища та підходах до його дослідження. Ураховуючи складність поняття «корупція» та різноманітність її проявів, важко сформулювати єдине універсальне визначення. Тому всі визначення «корупції» можуть бути прийнятними. Важливо підкреслити, що поширеність корупції у різних сферах суспільства породжує існування різних видів, форм і моделей цього явища, які детально вивчені та систематизовані в даному підрозділі роботи.

1.3. Зв'язок між корупцією та електронним декларуванням у сфері публічного управління

В сучасному світі корупція є однією з найбільших загроз стабільності та ефективності публічного управління. Це соціальне явище, що включає в себе незаконне зловживання владою та публічними ресурсами для особистого збагачення, впливу на прийняття рішень та порушення законів. Одним із інструментів боротьби з корупцією є електронне декларування. Воно передбачає подання декларацій про доходи, майно та витрати посадових осіб та інших осіб, які займають відповідальні посади. Та може відігравати значну роль у боротьбі з цим явищем і сприяти підвищенню прозорості та відкритості в сфері публічного управління.

Електронне декларування полягає у зборі та публікації інформації про доходи, майно та фінансові зобов'язання посадовців та службовців державних органів. Ця ініціатива спрямована на забезпечення прозорості та відкритості в діяльності посадовців і є частиною стратегії боротьби з корупцією [30, с.50].

Застосування електронного декларування може сприяти зменшенню рівня корупції та підвищенню довіри до державних інституцій. Проте важливо враховувати, що ефективність цієї системи залежить від реалізації і контролю за її дотриманням. Також необхідно розвивати інші аспекти боротьби з

корупцією, такі як незалежна судова система, етична культура в уряді та публічний тиск на посадовців, щоб досягти значущих результатів в цій сфері.

Зв'язок між корупцією та електронним декларуванням може бути визначений на кількох рівнях, табл.1.4.

Таблиця 1.4

Рівні зв'язку між корупцією та електронним декларуванням

Рівень зв'язку	Опис
Рівень прозорості	Електронне декларування сприяє збільшенню прозорості та доступності інформації про майно та доходи посадовців, що допомагає виявляти можливі ознаки корупції.
Рівень відповідальності	Електронне декларування створює основу для контролю та відповідальності посадовців за правильність інформації в деклараціях.
Рівень виявлення корупційних схем	Ця система допомагає виявляти можливі корупційні схеми, особливо коли інформація в деклараціях не відповідає дійсності.
Рівень запобігання конфлікту інтересів	Електронне декларування допомагає виявляти можливі конфлікти інтересів та зменшувати їх вплив на прийняття рішень.
Рівень громадського контролю	Громадяни та громадські організації можуть використовувати інформацію в деклараціях для відстеження діяльності посадовців та викриття корупційних дій.
Рівень законодавчої підтримки	Ефективність електронного декларування залежить від наявності відповідного законодавства, яке регулює процес та встановлює відповідальність за порушення правил декларування.
Рівень культури та освіти	Ефективність електронного декларування також залежить від рівня етичної культури та освіти посадовців та громадян щодо питань корупції та відкритості.

Джерело: складено автором на основі [37, с.101]

Згідно табл.1.4, електронне декларування робить доходи та майно посадовців легко доступними для громадськості. Це створює можливість для громадян, журналістів та активістів відстежувати зміни в майновому стані посадовців та виявляти можливі ознаки незаконного збагачення.

Електронне декларування створює основу для внутрішнього та зовнішнього контролю за діяльністю посадовців. Якщо інформація в деклараціях не відповідає дійсності, це може призвести до адміністративних або кримінальних переслідувань.

Електронне декларування дозволяє виявляти аномальні зміни в майновому стані посадовців, що можуть свідчити про корупційну діяльність. Це може допомогти у вчасному розкритті та припиненні корупційних схем. Також сприяє у виявленні можливих конфліктів інтересів, коли посадовець використовує свою владу для особистого збагачення чи на користь певних осіб або організацій.

Зв'язок між електронним декларуванням та виявленням моделей корупції може варіюватися в залежності від конкретної країни або регіону, особливості суспільного життя, історичні витоки становлення країни чи континенту, географічні особливості, специфіку корупційних проявів тощо. Різні частини світу мають свої унікальні виклики та специфіку щодо корупції та електронного декларування. Так, автори виділяють західноєвропейську, азіатську, африканську та латиноамериканську моделі корупції [42].

Західноєвропейська модель корупції характеризується її низьким рівнем, що забезпечуються високим рівнем культури і свідомості суспільства, несприйняттям корупції як певної аномалії, що порушують закон. Яскравими представниками західноєвропейської моделі корупції є Швейцарія, Франція, Фінляндія та Нідерланди [42].

В розвинених західноєвропейських країнах, де рівень корупції зазвичай нижчий, електронне декларування в першу чергу служить інструментом для забезпечення відкритості та прозорості в уряді. Однак виявлення корупції залишається важливою функцією.

Азіатська модель корупції відзначається соціальним різновидом корупції. Історичний розвиток, традиція та культура породили корупційні відносини, що тісно пов'язані з соціальними взаєминами: родинними, етнічними, корпоративними (корпорації часто стають для працівників сім'я), земельними тощо.

Деякі країни Азії мають високий рівень корупції, і електронне декларування може сприяти виявленню незаконного збагачення посадовців. Проте в Азії також існують відмінності в підходах до захисту даних та

приватності, і це може впливати на спроможність системи виявляти корупційні схеми [48, с.78].

Африканська модель корупції сформувалась за умов неконсолідованої політичної влади, домовленостей та припинення боротьби між фінансово-бюрократичними групами, досягнення олігархічного консенсусу між ними і частиною політичної еліти. При цьому задовольняються лише найголовніші потреби населення задля уникнення соціальних конфліктів і відбуваються деградування економіки [48, с.80].

В багатьох африканських країнах корупція має високий рівень поширеності, і електронне декларування може служити інструментом для виявлення корупції в уряді та інших державних органах. Однак в багатьох випадках виклики полягають у покращенні системи збирання та аналізу даних, а також у забезпеченні захисту від корупційних впливів на самі процеси декларування.

Латиноамериканська модель корупції характеризуються зростанням могутності «тіньового» криміналізованого сектору економіки, який стає державою в державі. Електронне декларування може сприяти виявленню корупції в державних структурах та політиці, але успіх залежить від ефективності контролю та незалежності органів, що відповідають за його впровадження [75].

Зв'язок між електронним декларуванням та виявленням корупційних моделей визначається великою кількістю факторів, включаючи рівень розвитку країни, ступінь прозорості, якість законодавства та ефективність контрольних інститутів. У будь-якому випадку електронне декларування може сприяти покращенню ситуації у боротьбі з корупцією, але його успіх залежить від комплексного підходу та врахування місцевих особливостей.

Електронне декларування має ряд переваг перед традиційним декларуванням. Воно є більш прозорим, ефективним та доступним. Завдяки електронному декларуванню громадяни можуть відстежувати декларації посадових осіб, а правоохоронні органи мають більш широкі можливості для

виявлення корупції. Однак електронне декларування не є панацеєю від корупції. Воно має ряд обмежень, які можуть ускладнити його ефективне застосування.

По-перше, електронне декларування не може повністю усунути корупцію. Корупція є складним явищем, яке має багато причин. Електронне декларування може лише зменшити її масштаби.

По-друге, електронне декларування може бути неефективним, якщо воно не впроваджується належним чином. Для ефективного застосування електронного декларування необхідно забезпечити його прозорість, доступність та неупередженість.

По-третє, електронне декларування може бути неефективним, якщо не існує ефективних механізмів виявлення та покарання корупції. Для ефективного застосування електронного декларування необхідно забезпечити належне функціонування правоохоронних органів [54].

Отже, електронне декларування в сфері публічного управління може відігравати важливу роль у боротьбі з корупцією, забезпечуючи прозорість, відкритість та відповідальність посадовців. Впровадження цієї системи може сприяти покращанню ситуації у багатьох країнах і сприяти підвищенню довіри громадськості до владних структур. Попередження корупційних проявів вимагає створення належних умов та різноманітних заходів для зниження корупції в суспільстві і державному управлінні. Ці умови та заходи можуть включати такі аспекти:

- високий рівень розвитку суспільства. У країнах з високим рівнем добробуту населення та розвинутою соціальною інфраструктурою громадяни мають менше стимулів для вступу в корупційні угоди. Достатність базових потреб та соціальний захист можуть знизити корупцію;
- антикорупційні заходи. Ефективні антикорупційні стратегії та органи сприяють запобіганню та припиненню корупційних проявів. Важливо мати антикорупційні органи, які мають незалежність та ресурси для розслідування корупційних справ;

- розвинута демократія. У країнах з розвиненою демократією і високим рівнем громадянської участі, чиновники більше бояться втратити свої посади і репутацію через корупційні справи. Громадяни можуть використовувати свої права та голосувати проти корумпованих посадовців;
- розвинена судова система. Наявність незалежної судової системи, яка ефективно захищає права громадян та покриває корупцію, є ключовим чинником у боротьбі з корупцією;
- готовність суспільства протидіяти корупції. Моральна готовність громадян виступати проти корупції та сприяти виявленню корупційних справ важлива для ефективної боротьби з цим явищем;
- виведення економіки з тіні. Економіка, яка діє в тіні, сприяє корупції, тому важливо розвивати законну економічну діяльність та боротьбу з тіньовою економікою [63].

Усі ці чинники можуть сприяти попередженню корупції та створенню менш сприятливого середовища для її поширення. Важливо розробляти комплексні стратегії та політики, які поєднують ці аспекти та спрямовані на зменшення корупційних проявів.

Таким чином, корупція може існувати на всіх рівнях управління - від локального самоврядування до державних структур, а також в комерційному секторі. Це соціальна проблема, яка вимагає комплексного підходу до боротьби. Електронне декларування є важливим інструментом боротьби з корупцією. Однак воно не є панацеєю від корупції. Для ефективного застосування електронного декларування необхідно забезпечити його належне впровадження та реалізацію. Країни та міжнародні організації вдосконалюють правову базу та впроваджують заходи для запобігання корупції, такі як створення антикорупційних агентств, розробка етичних кодексів, підвищення свідомості громадян і зміцнення контролю за фінансовою діяльністю. Боротьба з корупцією є важливою задачею для забезпечення правового порядку, економічного розвитку та покращення життя громадян в усьому світі.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СТАНУ ЕЛЕКТРОННОГО ДЕКЛАРУВАННЯ ТА БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ В СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

2.1. Нормативно-правове забезпечення електронного декларування в Україні

Електронне декларування в Україні пройшло складний еволюційний шлях, переходячи через кілька історичних етапів, які визначили його сучасний статус та вплинули на прозорість та відповідальність у владному управлінні. Розглянемо ключові етапи цього процесу, рис.2.1.

Рис.2.1. Етапи розвитку електронного декларування в Україні

Джерело: складено автором на основі [65, с.190]

В період часу, коли Україна була частиною Радянського Союзу, подібні інститути чи будь-які форми декларування, що нагадують сучасний підхід, були відсутні. Перше юридичне положення, яке обумовлювало обов'язок публічних службовців декларувати свої доходи та витрати, було визначено в статті 13 Закону України «Про державну службу» від 16 грудня 1993 року [1]. Проте у цій версії закону декларуванню доходів, зобов'язань та майна була

придільна лише одна стаття, яка фактично обмежено формально закріплювала зазначений вище обов'язок, не визначаючи жодних конкретних процедур подання такої декларації чи її формату.

Ю.О. Рева відзначає, що лише у 1995 році, із введенням першого Закону України «Про боротьбу з корупцією», декларування стало частиною антикорупційного механізму, проте обмежено лише особами, які мають повноваження виконувати функції держави [49, с.45]. Дана теза науковця є повністю обґрунтованою, оскільки декларування доходів та витрат державних службовців до прийняття закону «Про боротьбу з корупцією» на законодавчому рівні не вважалося засобом протистояння корупції.

Перші спроби впровадження електронного декларування в Україні відзначаються на початку 2000-х років. Однак у цей період відсутні були систематизовані та стандартизовані підходи до цього процесу. Державні посадовці продовжували представляти паперові декларації, що ускладнювало контроль та доступність інформації.

Пізніше обов'язок декларування доходів та витрат публічними службовцями був закріплений у законах «Про засади запобігання та протидії корупції» 2009 та 2011 років. Навіть при наявності певних термінологічних і сутнісних відмінностей, ці закони загалом визначали подібні процедури для виконання зазначеного обов'язку. У жовтні 2014 року Україна прийняла Закон «Про запобігання корупції», який вніс нововведення в антикорупційну систему, у тому числі створення Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК). Цей закон також передбачив створення та ведення Єдиного державного реєстру електронних декларацій посадовців, забезпечуючи відкритий доступ до нього [2].

Революція Гідності у 2014 році визначила нову еру для України, що також вплинула на сферу декларування. У 2015 році стартувала перша версія електронної деклараційної системи для посадових осіб, де вони мали можливість подавати свої декларації в електронному форматі. Це був

важливий крок у напрямку впровадження цифрових технологій для підвищення прозорості та запобігання корупції.

На початку 2016 року в Україні було впроваджено систему електронного декларування для посадових осіб. Це рішення стало важливим кроком у напрямку боротьби з корупцією та забезпечення прозорості в діяльності державних службовців. Закон України «Про запобігання корупції» визначає правову основу для електронного декларування та встановлює обов'язковість подання електронних декларацій для певних категорій посадових осіб.

З 23 серпня 2016 року система електронного декларування почала повноцінно функціонувати внаслідок рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 18 серпня 2016 року № 1, яке внесло зміни до функціонування Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування [8].

У період інтеграції та розширення електронна деклараційна система проходила процес інтеграції з іншими базами даних та підсистемами, забезпечуючи високий рівень достовірності інформації. Вдосконалення технічних аспектів та розширення кількості посадових осіб, які підлягають декларуванню, сприяло збільшенню прозорості та довіри громадськості.

На сучасному етапі розвитку електронного декларування в Україні акцент зроблено на подальше вдосконалення системи. Це включає у себе впровадження сучасних технологій, забезпечення кібербезпеки та реагування на виклики та нові тенденції у цифровому середовищі. На сьогоднішній день всі правові норми України, що регулюють електронне декларування, його процедуру та наслідки невиконання, можна розділити на три групи, рис.2.2.

Закон України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 № 1700-VII (зі змінами та доповненнями) [2] є ключовим правовим актом у сфері протидії корупції в Україні. Його сутність полягає у встановленні системи протидії та запобігання корупції в органах влади та сфері публічного сектору. Закон передбачає створення Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК) і визначає його функції.

Рис.2.2. Структура нормативно-правового забезпечення електронного декларування в Україні

Джерело: складено автором на основі []

Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13.01.2011 № 2939-VI (зі змінами та доповненнями) гарантує право кожного на доступ до інформації, що знаходиться у володінні суб'єктів публічної інформації, за винятком обмежень, встановлених законом [3]. Визначає правові засади доступу громадян до публічної інформації, урядових та місцевих органів влади. Сутність закону полягає в стимулюванні відкритості та прозорості діяльності органів влади шляхом забезпечення доступу до інформації. Перевагами є забезпечення громадськості правом вимагати та отримувати

інформацію від органів влади. Однак існують недоліки, такі як неоднозначне тлумачення певних положень та неефективне використання механізмів забезпечення доступу до інформації у практиці.

Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22.05.2003 № 851-IV (зі змінами та доповненнями) визначає правові рамки використання електронних документів та організацію електронного документообігу в Україні [4]. Сутність закону полягає в наданні юридичної ваги електронним документам та сприянні розвитку електронного документообігу. Перевагами є полегшення та прискорення обігу документів, зменшення бюрократії та підвищення ефективності бізнес-процесів. Однак існують виклики, пов'язані з впровадженням та забезпеченням безпеки електронних документів.

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Єдиний державний реєстр декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування» від 02.06.2016 № 413 (зі змінами та доповненнями) визначає порядок створення та ведення Єдиного державного реєстру декларацій осіб, які обіймають посади у владних та самоврядних структурах [6]. Зміни та доповнення до цієї постанови визначають процес оновлення та удосконалення реєстраційно-деклараційного процесу. Цей законодавчий акт має на меті забезпечення прозорості та контролю за майновим станом посадових осіб у сферах державного та місцевого управління.

Інструкція про порядок декларування доходів, витрат, майна і зобов'язань фінансового характеру осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, затверджена рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 10.03.2016 № 44 (зі змінами та доповненнями) встановлює порядок декларування доходів, витрат, майна і зобов'язань фінансового характеру осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування [9].

Згідно з цими нормативно-правовими актами, електронне декларування в Україні є обов'язковою процедурою для всіх осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Декларація про майно, доходи, витрати та зобов'язання фінансового характеру подається в електронній формі через Єдиний державний реєстр декларацій.

Таким чином, нормативно-правове забезпечення електронного декларування в Україні є кроком у правильному напрямку. Прозорість та відкритість у веденні фінансової діяльності посадових осіб сприяють зміцненню довіри громадян до влади та покращують інвестиційний клімат у країні. Постійне вдосконалення та усунення недоліків у роботі системи є важливим завданням для подальшого розвитку електронного декларування в Україні. Нормативно-правове забезпечення електронного декларування в Україні визначено рядом законів, серед яких «Про державну службу» та «Про запобігання корупції». Ці акти регулюють процедури та визначають наслідки невиконання обов'язку декларування. Застосування електронного декларування, яке розпочалося з 1 вересня 2016 року, сприяє підвищенню прозорості, запобіганню конфліктам інтересів та забезпечує контроль за майновим станом посадових осіб. Впровадження системи електронного декларування сприяє підвищенню довіри громадян до діяльності посадових осіб на місцевому рівні та забезпечує ефективний механізм протистояння корупції.

2.2. Стан реалізації антикорупційної стратегії та державної програми з її реалізації

В сучасному світі, де корупція є однією з головних загроз стабільності та розвитку, країни встановлюють антикорупційні стратегії та програми, спрямовані на боротьбу з цим явищем. У наш час, важливою складовою успішної боротьби з корупцією є не лише наявність відповідної стратегії, але й ефективна реалізація державної програми, що базується на цій стратегії.

Антикорупційна стратегія України - це документ, який визначає мету, завдання, принципи та основні напрями державної антикорупційної політики. Вона розробляється Національним агентством з питань запобігання корупції та затверджується Верховною Радою України.

В Україні наразі триває реалізація Антикорупційної стратегії на 2023-2025 роки. Для оцінки ефективності цієї стратегії та державної програми з її реалізації необхідно проводити регулярний моніторинг кількісних показників, які вказані вище. У Додатку А відображено наведено основні характеристики розділів Антикорупційної стратегії України на 2023-2025 роки [11].

Від так, мета визначає загальний напрямок діяльності, який необхідно реалізувати в рамках цього розділу. Завдання визначають конкретні кроки, які необхідно здійснити для досягнення мети розділу. Принципи визначають основні правила, яких необхідно дотримуватися при реалізації розділу. Основні напрями визначають конкретні напрямки діяльності, які необхідно реалізувати в рамках цього розділу.

Державна програма реалізації Антикорупційної стратегії України - це комплекс заходів, які спрямовані на реалізацію Антикорупційної стратегії України. Програма розробляється Національним агентством з питань запобігання корупції (НАЗК) та затверджується Кабінетом Міністрів України. Програма спрямована на забезпечення ефективного розслідування корупційних злочинів, запобігання корупції та підвищення прозорості та відповідальності у сфері публічного управління. Програма містить такі основні напрями діяльності:

розслідування корупційних злочинів. Цей напрям передбачає забезпечення належного розслідування корупційних злочинів, вчинених високопосадовцями та державними службовцями, а також сприяння залученню до кримінальної відповідальності осіб, які вчинили корупційні злочини;

запобігання корупції. Цей напрям передбачає розробку та впровадження заходів, спрямованих на недопущення корупційних злочинів, а також на підвищення прозорості та відповідальності у сфері публічного управління.

прозорість та відповідальність у сфері публічного управління. Цей напрям передбачає забезпечення прозорості та відповідальності у діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також сприяння підвищенню обізнаності громадян про корупцію та її негативні наслідки.

Програма реалізується за рахунок коштів Державного бюджету України та інших джерел, не заборонених законом. За її результатами здійснюється оцінка ефективності НАЗК та іншими органами, уповноваженими на реалізацію антикорупційної політики [11].

Ефективність антикорупційних заходів визначається не лише законами та регулюванням, але й рівнем відповідальності та незалежністю інституцій, що здійснюють контроль. У багатьох випадках, успішна боротьба з корупцією вимагає утвердження незалежних антикорупційних органів, здатних ефективно взаємодіяти з іншими гілками влади та громадськістю, структуруємо основні із них в табл.2.1.

Таблиця 2.1

Суб'єкти реалізації Антикорупційної стратегії та державної програми її реалізації

Назва органу	Характеристика участі	Загальна характеристика діяльності
1	2	3
Антикорупційне бюро України (НАБУ)	Основний правоохоронний орган, уповноважений на розслідування корупційних злочинів	Розслідує корупційні злочини, вчинені високопосадовцями, а також інші корупційні злочини, якщо вони пов'язані з високопосадовцями.
Державне бюро розслідувань (ДБР)	Правоохоронний орган, уповноважений на проведення досудового розслідування корупційних злочинів, передбачених Кримінальним кодексом	Розслідує корупційні злочини, вчинені державними службовцями 1 категорії, а також будь-які інші злочини, вчинені високопосадовцями, якщо жодна з умов підслідності НАБУ не наявна.

Продовження табл.2.1

1	2	3
Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК)	Незалежний орган, уповноважений на реалізацію антикорупційної політики в Україні	Розробляє антикорупційну стратегію та державну програму з її реалізації, здійснює контроль за виконанням антикорупційного законодавства, а також проводить інформаційно-роз'яснювальну роботу з питань запобігання корупції.
Верховна Рада України	Визначає політику у сфері запобігання корупції	Приймає закони та інші нормативно-правові акти у сфері запобігання корупції, а також здійснює контроль за діяльністю органів, уповноважених на реалізацію антикорупційної політики.
Кабінет Міністрів України	Забезпечує реалізацію державної політики у сфері запобігання корупції	Розробляє і затверджує державну програму з реалізації антикорупційної стратегії, а також забезпечує виконання цієї програми.
Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади	Реалізують антикорупційні заходи в межах своїх повноважень	Приймають нормативно-правові акти у сфері запобігання корупції, проводять антикорупційні заходи, а також забезпечують прозорість та відповідальність у сфері публічного управління.
Місцеві органи влади	Реалізують антикорупційні заходи в межах своїх повноважень	Приймають нормативно-правові акти у сфері запобігання корупції, проводять антикорупційні заходи, а також забезпечують прозорість та відповідальність у сфері місцевого самоврядування.
Громадські організації	Сприяють реалізації антикорупційної політики	Проводять антикорупційну освіту та виховання, здійснюють громадський контроль за діяльністю органів, уповноважених на реалізацію антикорупційної політики.

Джерело: складено автором на основі [11]

Загальна характеристика діяльності учасників реалізації антикорупційної стратегії та державної програми з її реалізації полягає в тому, що вони спрямовані на розслідування корупційних злочинів, запобігання корупції та забезпечення прозорості і відповідальності у сфері публічного управління.

Кожен учасник реалізації антикорупційної стратегії та державної програми з її реалізації відіграє важливу роль у боротьбі з корупцією. Однак, для досягнення значних успіхів у цій боротьбі необхідно забезпечити

ефективну співпрацю між усіма учасниками. Успішна реалізація Антикорупційної стратегії можлива лише за умови тісної співпраці органів державної влади, неурядових організацій та громадських активістів. Розглянемо ключові органи, які відповідають за ефективність реалізації Антикорупційної стратегії та державної програми: НАБУ, ДБР та НАЗК.

Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), створене з метою ефективної боротьби з корупцією в Україні та впровадження системних змін у сфері протидії корупції. Процес його створення відбувався у кінці 2014 - початку 2015 року та мав на меті відповідь на гостру необхідність створення незалежного органу, який би боровся з системною корупцією в Україні [40].

Організаційна структура управління НАБУ наведена в Додатку Б [38], вона є досить складною та розгалуженою, включає в себе центральне управління та територіальні управління. Центральне управління складається з директора, заступників директора, юридичного управління, управління детективів, управління аналітики та обробки інформації, управління інформаційних технологій, управління забезпечення фінансовими ресурсами, майном та контролю за їх використанням, оперативно-технічного управління, управління комунікацій та зовнішніх зв'язків, управління внутрішнього контролю. Територіальні управління відповідають за проведення розслідувань на території своїх регіонів.

Організаційна структура НАБУ спрямована на забезпечення ефективного проведення розслідувань корупційних злочинів. Для цього вона передбачає наявність спеціалізованих підрозділів, які відповідають за різні аспекти розслідування, а також достатню кількість кадрів. Однак, існують деякі недоліки організаційної структури НАБУ. Так, деякі експерти [42] вказують на те, що вона є надмірно централізованою, що ускладнює прийняття рішень та ефективне управління бюро. Крім того, деякі підрозділи НАБУ, зокрема управління внутрішнього контролю, мають недостатні ресурси для виконання своїх завдань.

Ще одним органом, який приймає участь в реалізації Антикорупційної стратегії в Україні та державної програми є Державне бюро розслідувань (ДБР). Бюро є правоохоронним органом, який уповноважений на проведення досудового розслідування корупційних злочинів, передбачених Кримінальним кодексом України [39]. Організаційна структура ДБР відображена в Додатку В.

Організаційна структура Державного бюро розслідувань (ДБР) є децентралізованою. Вона включає в себе центральний апарат та територіальні управління. Центральний апарат складається з директора, заступників директора, юридичного управління, управління детективів, управління аналітики та обробки інформації, управління інформаційних технологій, управління забезпечення фінансовими ресурсами, майном та контролю за їх використанням, оперативно-технічного управління, управління комунікацій та зовнішніх зв'язків, управління внутрішнього контролю. Територіальні управління відповідають за проведення розслідувань на території своїх регіонів.

Загалом, організаційна структура ДБР є досить ефективною та дозволяє бюро ефективно проводити розслідування корупційних злочинів. Однак, існують деякі недоліки, які необхідно усунути для підвищення ефективності діяльності бюро. Згідно з Антикорупційною стратегією України, ДБР має такі основні завдання у сфері протидії корупції:

- розслідування корупційних злочинів, передбачених Кримінальним кодексом України;

- участь у розслідуванні інших злочинів, пов'язаних з корупцією;

- забезпечення захисту осіб, які беруть участь у розслідуванні корупційних злочинів;

- виявлення та припинення корупційних схем;

- профілактика корупції.

Крім того, ДБР бере участь у розслідуванні інших злочинів, пов'язаних з корупцією, таких як незаконне збагачення, зловживання владою та

службовим становищем, хабарництво тощо. Забезпечує захист осіб, які беруть участь у розслідуванні корупційних злочинів. Зокрема, бюро надає цим особам правову допомогу, забезпечує їх безпеку та конфіденційність. Займається виявленням та припиненням корупційних схем. Для цього бюро співпрацює з іншими правоохоронними органами, міжнародними організаціями та громадськими активістами. ДБР проводить профілактику корупції. Для цього бюро проводить інформаційно-роз'яснювальну роботу, спрямовану на підвищення рівня обізнаності громадян про корупцію та її негативні наслідки [39].

Загалом, ДБР відіграє важливу роль у реалізації Антикорупційної стратегії України. Бюро здійснює ефективні розслідування корупційних злочинів, сприяє захисту осіб, які беруть участь у розслідуванні, виявляє та припиняє корупційні схеми та проводить профілактику корупції.

Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) є ключовим органом в системі антикорупційних заходів в Україні. Засноване відповідно до вимог антикорупційного законодавства, НАЗК було створено для забезпечення прозорості та відкритості в діяльності владних посадовців, запобігання конфліктам інтересів та виявлення недекларованих активів [41]. Організаційна структура наведена в Додатку Г.

Організаційна структура НАЗК є досить складною та багаторівневою. Вона включає в себе наступні рівні:

1) верхній рівень представлений Головою НАЗК та його заступниками. Голова НАЗК є керівником НАЗК та має найвищі повноваження в органі. Його заступники здійснюють керівництво окремими напрямками діяльності НАЗК;

2) середня ланка представлена департаментами та управліннями. Департаменти є основними структурними підрозділами НАЗК, які відповідають за виконання певних завдань та функцій. Управління є структурними підрозділами департаментів, які здійснюють конкретні види діяльності;

3) нижній рівень представлений відділами та секторами. Відділи є структурними підрозділами управлінь, які здійснюють конкретні види діяльності. Сектори є структурними підрозділами відділів, які здійснюють конкретні види діяльності [41].

Організаційна структура НАЗК є досить гнучкою та дозволяє органу ефективно виконувати свої повноваження. Вона передбачає можливість створення нових структурних підрозділів та зміну структури існуючих підрозділів відповідно до потреб НАЗК.

НАЗК є головним органом уповноваженим на реалізацію антикорупційної політики в Україні, його робота стосується таких напрямків:

1) декларування. Основним завданням НАЗК є взяття на контроль декларування владних осіб, у тому числі президента, членів уряду, народних депутатів та інших посадовців;

2) аналіз декларацій. НАЗК виконує аналіз декларацій, виявляє можливі конфлікти інтересів та недекларовані активи, проводить перевірки;

3) попередження корупції. Агентство вживає заходів для попередження конфліктів інтересів та корупційних практик у діяльності посадовців [41].

Отже, НАЗК є незалежним органом, що забезпечує його ефективну роботу у боротьбі з корупцією, наприклад НАЗК розробило Антикорупційну стратегію України на 2023-2025 роки, яка є основою для діяльності антикорупційних органів в Україні. Затвердило державну програму реалізації Антикорупційної стратегії України, яка визначає конкретні заходи щодо реалізації стратегії.

Відобразимо в Додатку Д порівняння між НАБУ, ДБР та НАЗК в реалізації Антикорупційної стратегії та державної програми.

НАБУ та ДБР є правоохоронними органами, які уповноважені на розслідування корупційних злочинів. НАБУ уповноважений розслідувати корупційні злочини, вчинені високопосадовцями, а також інші корупційні злочини, якщо вони пов'язані з високопосадовцями. ДБР уповноважений

розслідувати корупційні злочини, вчинені державними службовцями 1 категорії, а також будь-які інші злочини, вчинені високопосадовцями, якщо жодна з умов підслідності НАБУ не наявна.

НАЗК є незалежним органом, який уповноважений на реалізацію антикорупційної політики в Україні. До його повноважень належать розробка антикорупційної стратегії та державної програми з її реалізації, здійснення контролю за виконанням антикорупційного законодавства, а також проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи з питань запобігання корупції.

Узагальнюючи проведені дослідження стану реалізації антикорупційної стратегії та державної програми в Україні є актуальним питанням, де кілька ключових антикорупційних органів виконують свою роль. Національне антикорупційне бюро (НАБУ) функціонує у розслідуванні та припиненні корупційних схем. Державне бюро розслідувань забезпечує розслідування корупційних злочинів в сфері економіки. Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) відіграє ключову роль у забезпеченні прозорості та відкритості владних осіб, реагуючи на конфлікти інтересів та невідкладно виявляючи недекларовані активи. Здобутки цих антикорупційних органів визнані, але водночас протистоять викликам у формі політичного тиску та необхідності посилення їхньої незалежності для подальшого успіху в боротьбі з корупцією.

2.3. Оцінка впливу електронного декларування на боротьбу з корупцією в сфері публічного управління

Для проведення оцінки впливу електронного декларування на боротьбу з корупцією в сфері публічного управління, необхідно провести оцінку рівня корупції у країні. Зазначено, що багато країн стикаються з викликами у визначенні реального рівня корупції через недостатню прозорість та надійність статистичних даних. Однак, за відсутності ідеальних умов, деякі

країни досягають значного прогресу у виявленні та припиненні корупційних схем завдяки деталізованим стратегіям та програмам. Використовуючи дані міжнародного рейтингу Transparency International, відобразимо на рис.2.3. місце України в світі.

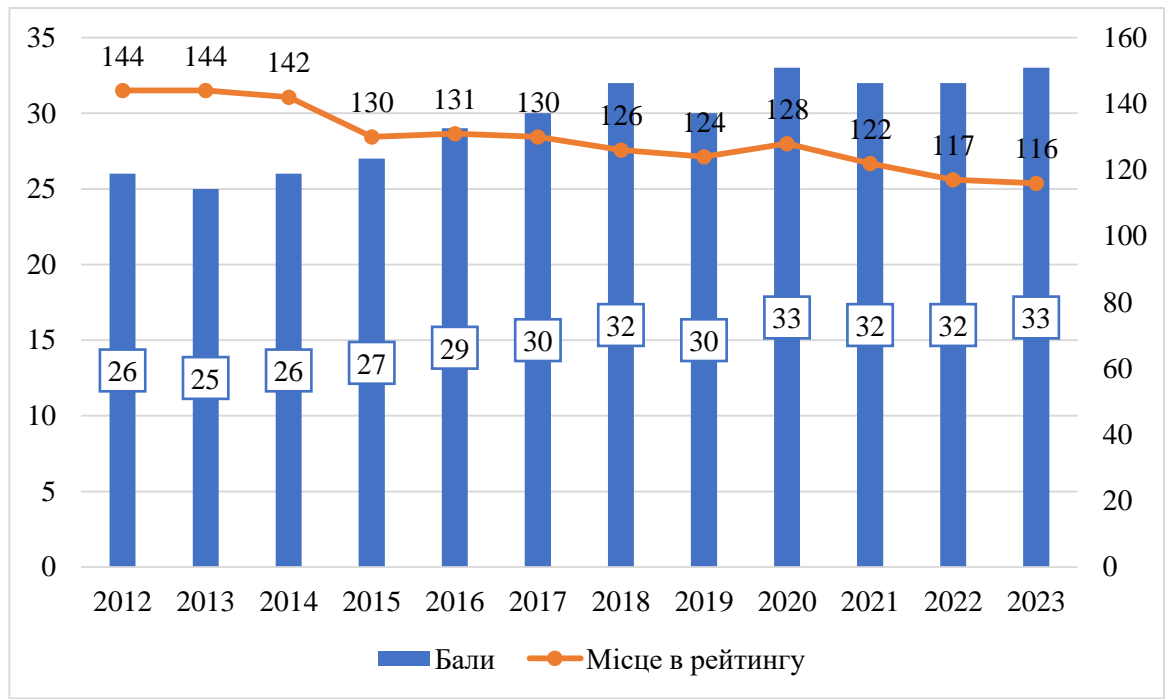

Рис.2.3. Індекс сприйняття корупції в Україні

Джерело: складено автором на основі [32]

Від так, згідно наведеної оцінки, в 2023 р. Україна посіла 116 місце зі 180, також по 33 бали отримали Алжир, Ангола, Замбія, Монголія, Сальвадор та Філіппіни. Тоді як Боснія і Герцеговина, Гамбія, Індонезія, Малаві, Непал, Сьєрра-Леоне мають по 34 бали, що на один бал більше, ніж Україна. Домініканська Республіка, Кенія та Нігер набрали на бал менше, ніж наша країна. Сусідні країни також мають зміни у своїх показниках: Угорщина втратила 1 бал (загальною оцінкою 42 бали, 77 місце), а Білорусь, яка є російською сателіткою, втратила 2 бали [32].

Підвищення України на один пункт може бути в межах похибки, тому слід розглядати результати протягом кількох років. Незважаючи на військову агресію Росії, наша країна відзначається позитивною динамікою.

Цього року результати України базувалися на 8 дослідженнях (на одне менше, ніж рік тому). Одне з них, проведене в рамках опитування World Economic Forum Executive Opinion Survey 2021, показало значне покращення показників України на 9 балів. Інше дослідження, The PRS Group International Country Risk Guide 2022, показало невелике зниження, тоді як у шести інших дослідженнях показники залишилися незмінними.

Неврахування фінансової та іншої звітності політичних партій до НАЗК може бути однією з причин зниження балів за цим дослідженням. У інших дослідженнях, таких як Freedom House Nations in Transit за 2021 рік, відзначається позитивний момент у відновленні кримінальної відповідальності за недостовірне декларування. Однак інші проблеми, такі як спроби послабити незалежність антикорупційних органів, відсутність реформ у секторі судочинства та прокуратури, а також необов'язковість подавання звітності політичними партіями, не дозволяють покращити загальний рейтинг України у цих дослідженнях.

Кількісні показники ефективності антикорупційної стратегії та державної програми з її реалізації мають різносторонній характер. Використовуючи дані звіту Національного антикорупційного бюро України. Відобразимо на рис.2.4 структуру корупції за сферою діяльності.

Згідно рис.2.4, державні закупівлі є найбільш вразливою до корупції, займаючи практично половину виявлених випадків (48,60%). Це може вказувати на необхідність посилення контролю, прозорості та ефективності в системі державних закупівель для запобігання корупційним практикам.

Корупція у сфері земельних відносин виявляється на значному, але меншому рівні порівняно з державними закупівлями – 15,20%. Запровадження ефективних механізмів моніторингу та управління може допомогти зменшити ризик корупції в цій сфері. Виявлення корупції у правоохоронній сфері (13,20%) може сигналізувати про необхідність посилення етичних стандартів та внутрішнього контролю в правоохоронних органах для забезпечення незалежності та ефективності діяльності.

Рис.2.4. Структура корупції в Україні в сферах публічного управління у 2023 р, %

Джерело: складено автором на основі [32]

Корупція у сфері (10,40%) медицини може впливати на надання медичних послуг та доступ до них. Посилення механізмів аудиту та нагляду за фінансуванням в охороні здоров'я може сприяти боротьбі з цим явищем.

Сфера освіти виявляє найменший відсоток корупції серед вказаних – 5,60%. Проте, це не варто сприймати як повний відсутність проблем. Збільшення прозорості в адміністративних процедурах та контроль над фінансовими потоками може зміцнити інтегритет системи освіти.

Відобразимо на рис 2.5. динаміку показників боротьби із корупцією.

Кількість розслідувань в Україні зазнала суттєвих змін протягом останніх років. За період з 2016 по 2021 рік спостерігалось певне зростання кількості розслідувань, але у 2022 році ця цифра спадає до 456. У 2023 році за

перше півріччя розпочато лише 123 розслідування. Кількість підозрюваних зазнала великих коливань протягом років, з вираженим спадом у 2018 році, але пізніше знову зростає до 405 у 2020 році. У 2023 році кількість підозрюваних досягла 394. Кількість обвинувальних актів також варіюється, існуючи суттєві збільшення у 2019 та 2021 роках. У 2022 році кількість знову зменшилася, але у 2023 році стрімко зросла до 472.

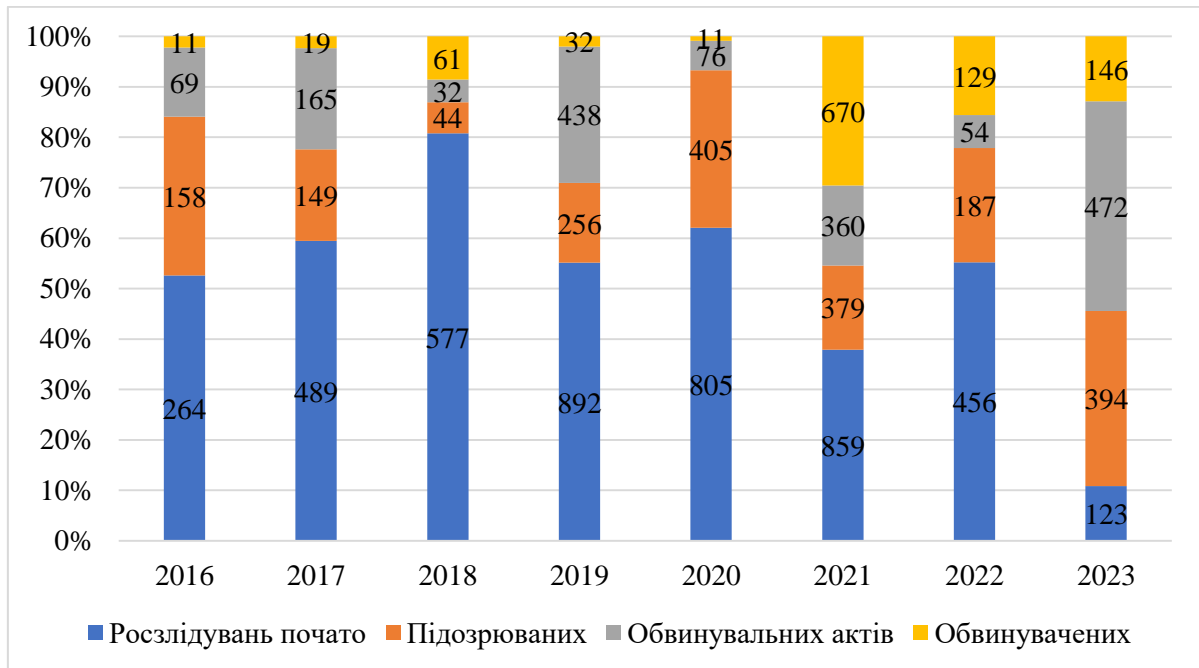

Рис.2.5. Динаміка кількості справ досудового розслідування за 2016-2023* рр

*дані за 2023 р – за I півріччя

Джерело: складено автором на основі [32]

Кількість обвинувачених з 2016 по 2021 рік демонструє різкі коливання. Найбільший ріст був в 2021 році, коли кількість обвинувачених суттєво збільшилася до 670. У 2023 році ця цифра залишається високою, досягаючи 146 осіб.

Загалом, з рис.2.5 видно, що ситуація з досудовим розслідуванням корупційних справ в Україні є динамічною і піддається значним змінам щорічно. У кінцевому підсумку, важливо враховувати ці коливання та тренди для розуміння ефективності боротьби з корупцією в країні.

Відобразимо на рис.2.6 структуру зловживань за місцем в сфері публічного управління.

Кількість виявлених зловживань керівників держпідприємств підлягає коливанням протягом років, з певним підвищенням у 2017, 2018 та 2023 роках. За 2023 рік зафіксовано 26 випадків. Вищі посадові особи держави також стикалися зі змінами у кількості виявлених зловживань.

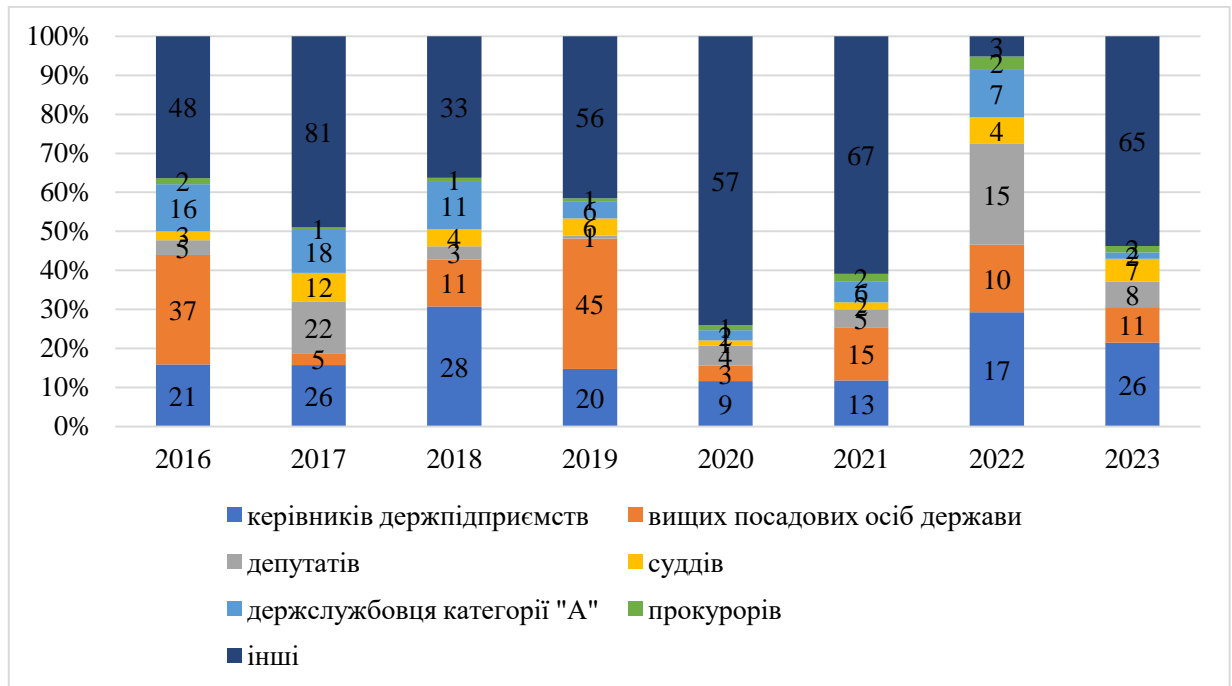

Рис.2.6. Динаміка кількості справ про викриті зловживання за 2016-2023* рр

*дані за 2023 р – за I півріччя

Джерело: складено автором на основі [32]

Найбільша кількість випадків була в 2019 році (45), але загальна тенденція вказує на відмітне зниження цього показника в 2020 та 2023 роках. Депутати виявилися об'єктом зловживань у різні роки, з найбільшою кількістю випадків у 2017 році (22). Проте кількість зловживань серед депутатів спадає в подальших роках, досягаючи 8 в 2023 році. Суддів також відзначено виявленими зловживаннями, з найбільшою кількістю випадків у 2017 та 2021 роках. У 2023 році кількість зловживань суддів знову зросла до 7. Державні службовці категорії «А» виявилися об'єктом зловживань у різні

роки, з певним спадом у 2022 та 2023 роках, коли виявлено лише 2 випадки. Прокурори та інші категорії посадових осіб також фігурують у виявлених зловживаннях. Кількість випадків у цих категоріях залишається відносно невеликою, але варіюється від року до року. Категорія «інші» включає різні посадові особи, і кількість виявлених зловживань у цій категорії є найвищою у більшості років, з кількістю випадків, що коливається від 33 до 81.

Загальною тенденцією є коливання у кількості виявлених зловживань в різних категоріях посадових осіб протягом років. Важливо відзначити, що висока кількість виявлених зловживань може свідчити про активність у боротьбі з корупцією та виявленням неправомірних дій у державних структурах.

Результатом реалізації Антикорупційної стратегії в Україні та державної програми її реалізації є економічний ефект від проведених заходів, рис.2.7.

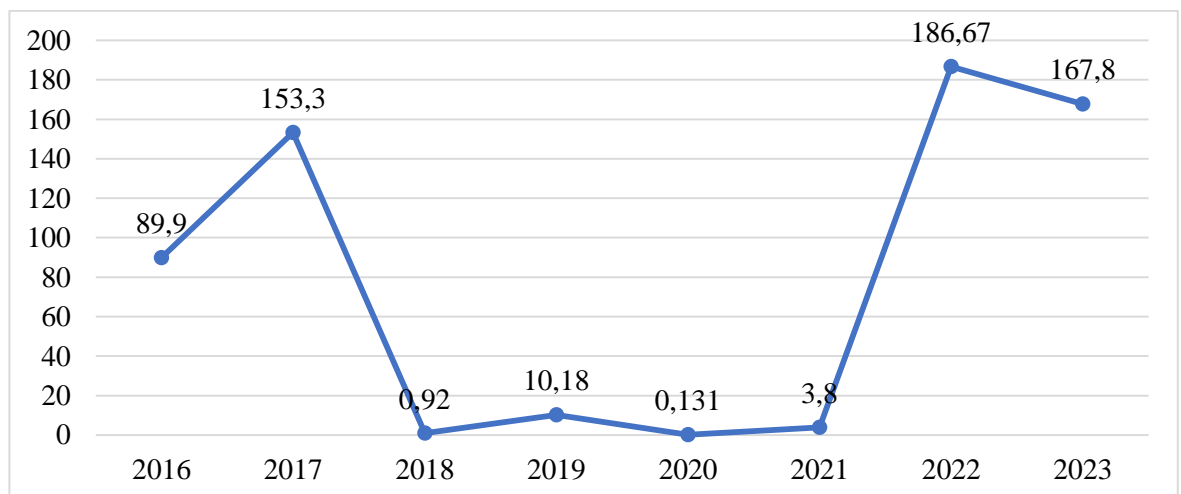

Рис.2.7. Економічний ефект від заходів боротьби із корупцією в Україні за 2016-2023* рр, млрд. грн

*дані за 2023 р – за I півріччя

Джерело: складено автором на основі [32]

Згідно рис.2.7 спостерігається значне зростання економічного ефекту в з 89,9 млрд. грн у 2016 році до 153,3 млрд. грн у 2017 році. Це може бути в результаті впровадження ефективних заходів боротьби з корупцією, які призвели до зменшення втрат та збільшення обсягів ресурсів.

У 2018 році економічний ефект стрімко зменшився до 0,92 млрд. грн, а в 2020 році став мінімальним (0,131 млрд. грн). Це може вказувати на неефективність або затримки в реалізації заходів боротьби з корупцією протягом цього періоду.

У 2021 році відзначається певне підвищення економічного ефекту до 3,8 млрд. грн, але найбільше зростання спостерігається у 2022 та 2023 роках, до 186,67 млрд. грн та 167,8 млрд. грн відповідно. Це може свідчити про те, що нові чи удосконалені стратегії боротьби з корупцією стають більш ефективними.

Загалом, тенденція економічного ефекту від заходів боротьби із корупцією вказує на коливання та динамічний характер цього процесу. Зниження в 2018-2020 роках може вимагати додаткового аналізу та перегляду заходів для підвищення їхньої ефективності, тоді як підвищення в 2022-2023 роках може свідчити про позитивний вплив нових стратегій.

Починаючи із 2021 року, у звіті НАБУ почали відображати статистику корупційних справ, виявлених за допомогою е-декларування, рис.2.8.

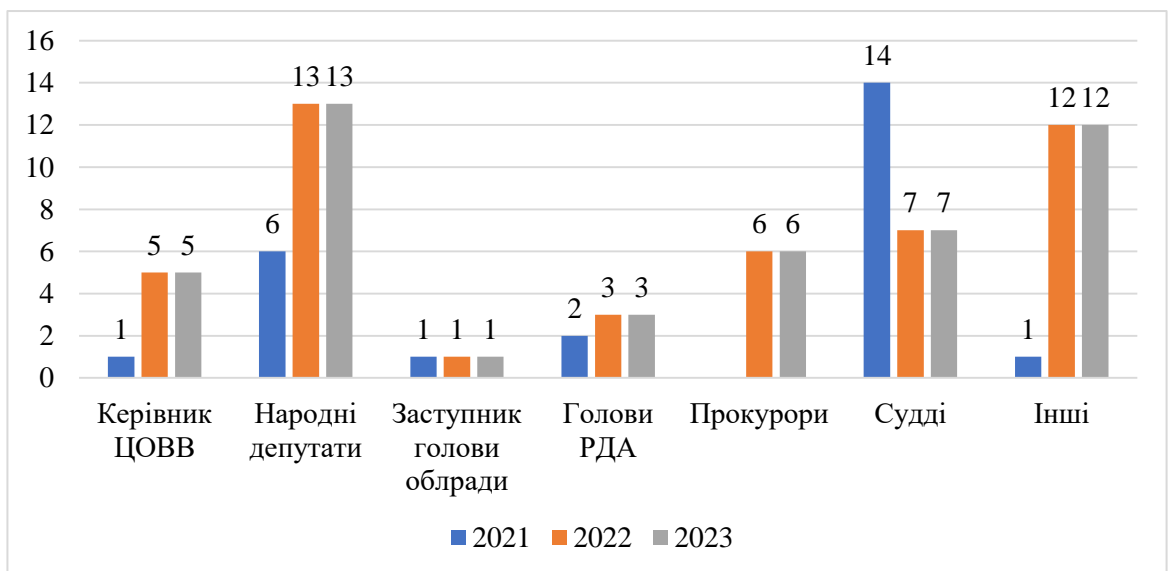

Рис.2.8. Кількість кримінальних проваджень виявлених на основі е-декларацій за 2021-2023* рр, од

*дані за 2023 р – за I півріччя

Джерело: складено автором на основі [32]

Кількість кримінальних проваджень проти керівника Центрального органу влади в сфері військового формування (ЦОВВ) зросла з 1 в 2021 році до 5 в 2022 та 2023 роках. Це може свідчити про збільшення уваги до корупційних або неправомірних дій у цьому органі.

Кількість кримінальних проваджень проти народних депутатів залишається стабільною і складає 13 в кожен з років. Це може вказувати на постійний рівень корупційних порушень серед представників парламенту.

Кількість кримінальних проваджень проти заступника голови обласної ради та голів районних державних адміністрацій (РДА) залишається на стабільному рівні, не змінюючись з року в рік.

Кількість кримінальних проваджень проти прокурорів збільшилася з 6 в 2022 році до 6 в 2023 році. У той час як кількість проваджень проти суддів зменшилася з 14 в 2021 році до 7 в 2022 та 2023 роках. Ці зміни можуть вказувати на реакцію правоохоронних органів на корупційні порушення в ряді судових та прокурорських організацій.

Кількість кримінальних проваджень в категорії «Інші» зросла з 1 в 2021 році до 12 в 2022 та 2023 роках. Це може вказувати на зростання уваги до різноманітних сфер публічної служби або підприємств, які не входять до зазначених категорій.

Загальною тенденцією є змішаний образ кількості кримінальних проваджень у різних категоріях посадових осіб. Однак збільшення кількості проваджень може свідчити про більш інтенсивні заходи з боротьби з корупцією або, навпаки, про збільшення кількості виявлених корупційних порушень.

Серед найбільш резонансних справ, які розслідувались в межах Антикорупційної стратегії, можна відзначити розслідування щодо корупції в оборонній сфері, зокрема щодо закупівель вугілля для потреб Міністерства оборони України. У результаті цього розслідування було затримано низку високопоставлених чиновників, зокрема колишнього міністра оборони України Степана Полторака.

Розслідування щодо корупції у сфері охорони здоров'я, зокрема щодо закупівель медичного обладнання та ліків. У результаті цього розслідування було затримано низку високопоставлених чиновників, зокрема колишнього міністра охорони здоров'я України Максима Степанова.

Розслідування щодо корупції у правоохоронних органах, зокрема щодо незаконного прослуховування телефонних розмов. У результаті цього розслідування було затримано низку високопоставлених правоохоронців, зокрема колишнього директора Національного бюро розслідувань Артема Ситника.

Розслідування щодо корупції під час пандемії COVID-19, зокрема щодо закупівель медичного обладнання. У результаті цього розслідування було затримано низку високопоставлених чиновників, зокрема колишнього міністра охорони здоров'я України Ірину Ахметова.

Електронне декларування в Україні має ряд переваг перед традиційним паперовим декларуванням. Зокрема, електронне декларування є більш зручним і доступним, оскільки дозволяє подавати декларацію в будь-який час і з будь-якого місця, де є доступ до інтернету. Крім того, електронне декларування є більш прозорим, оскільки забезпечує відкритий доступ до інформації про доходи, витрати, майно та зобов'язання фінансового характеру осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Відповідно до Закону України «Про запобігання корупції», особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, зобов'язані декларувати: свої доходи, витрати, майно та зобов'язання фінансового характеру. Декларація про майно, доходи, витрати та зобов'язання фінансового характеру подається в електронній формі через Єдиний державний реєстр декларацій. Строки подання декларації визначаються Законом України «Про запобігання корупції». Зокрема, декларація про майно, доходи, витрати та зобов'язання фінансового характеру подається до Національного агентства з питань запобігання корупції:

після призначення на посаду (вступу на службу) - протягом 30 днів з дня призначення (вступу);

щорічно - до 1 квітня року, наступного за звітним;

у разі змін у майновому стані - протягом 30 днів з дня виникнення таких змін.

У разі несвоєчасного подання декларації або подання декларації з недостовірними відомостями суб'єкт декларування несе відповідальність, встановлену законом. Незважаючи на труднощі та виклики, які супроводжували процес впровадження електронного декларування, цей інструмент став необхідною складовою системи прозорості та відповідальності в управлінні державними фінансами та роботою посадовців в Україні. Забезпечення прозорості та відкритості у сфері державного управління – одна з ключових мет реформ в Україні. Електронне декларування в цьому контексті виступає ефективним інструментом, що дозволяє суспільству в реальному часі відстежувати майновий стан посадових осіб, а також контролювати їхню фінансову діяльність. Це надає можливість громадянам бути активними учасниками контролю за владою та долучатися до формування державної політики.

Таким чином, дослідження показало, що впровадження електронного декларування суттєво покращало ефективність боротьби з корупцією в сфері публічного управління. Цей інструмент не лише забезпечує прозорість та відкритість фінансових даних посадовців, але й дозволяє ефективніше виявляти та реагувати на можливі випадки корупції. За допомогою е-декларування підвищується відповідальність посадовців перед суспільством, сприяючи покращенню антикорупційного клімату та будуючи довіру громадян до публічних інституцій. Однак для максимального успіху, необхідно постійно вдосконалювати та розширювати систему електронного декларування, а також забезпечувати ефективну реакцію на порушення та підвищувати юридичну відповідальність за невідповідність декларацій дійсності.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМКИ ПОКРАЩЕННЯ АСПЕКТІВ БОРОТЬБИ ІЗ КОРУПЦІЄЮ ЗА ДОПОМОГОЮ ЕЛЕКТРОННОГО ДЕКЛАРУВАННЯ

3.1. Досвід боротьби із корупцією у сфері публічного управління за допомогою електронного декларування в різних країнах

Корупція, що становить серйозну загрозу для розвитку та стабільності країн, є предметом всеосяжної уваги у світі. Одним із ефективних інструментів боротьби з цим негативним явищем став електронний засіб контролю та відкритості - електронне декларування. Даний інструмент виявив свою ефективність у численних країнах, визначаючи новий стандарт прозорості та відповідальності в сфері публічного управління. Використовуючи рейтинг Індексу сприйняття корупції, розглянемо досвід передових країн в цьому напрямку.

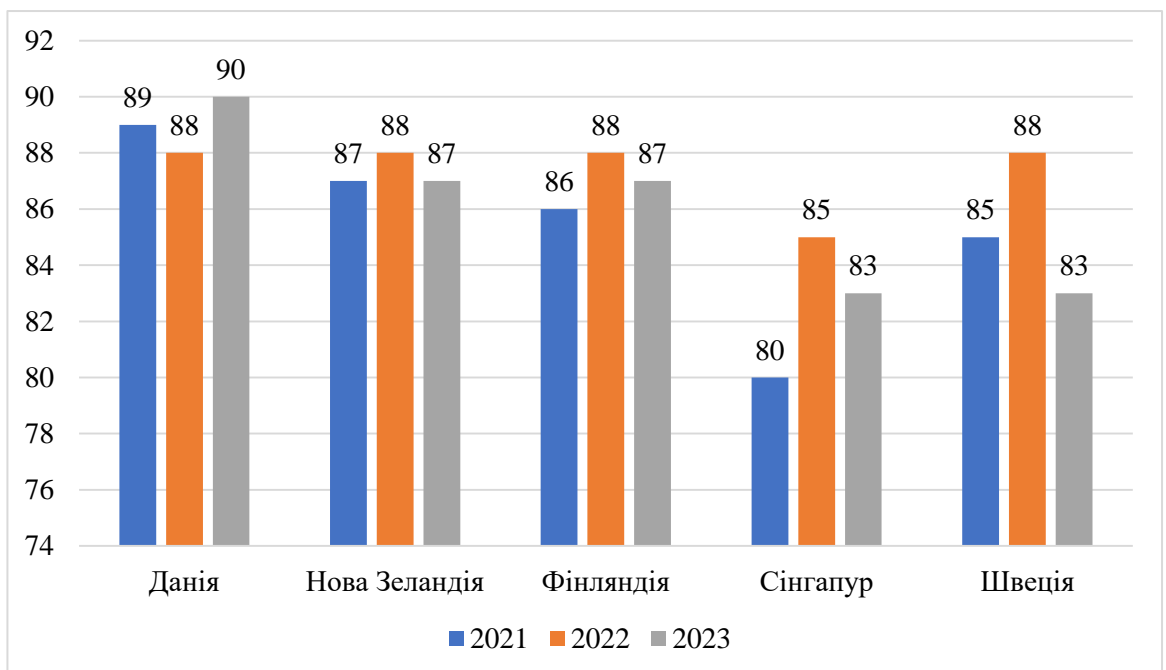

Рис.3.1. Топ 5 країн за індексом сприйняття корупції в світі

Джерело: складено автором на основі [32]

Згідно рис.3.1, рейтинг країн із найнижчою корупцією очолює останні 3 роки Данія. Проаналізуємо її програму антикорупційної боротьби більш детально.

У Данії існує низка законів, спрямованих на боротьбу з корупцією, при цьому ключовими актами вважаються «Закон про корупцію» та Кримінальний кодекс. Визначення корупції включає неправомірне використання влади для приватних інтересів, що узгоджується з міжнародними стандартами. Кодекс передбачає зобов'язальні норми для членів уряду та держслужбовців, зокрема, регулює публікацію інформації про доходи та забороняє володіння акціями в іноземних компаніях. Данське законодавство акцентує на тому, що корупція - це не лише передача грошових коштів, а й надання послуг для отримання переваг. У Данії діє жорстка відповідальність за корупційні дії, включаючи позбавлення волі та штрафи. Засоби масової інформації виконують важливу роль в розкритті корупційних випадків, а громадяни мають право повідомляти про підозру у корупції в правоохоронні органи.

Основні причини низького рівня корупції в Данії випливають із загального відчуття осуду цього явища, яке існує не лише серед державних службовців, а й серед звичайних громадян. Країна визначається своєрідними етичними кодексами та кодексами честі для чиновників, а також прагне до відкритості та прозорості на рівні уряду. Такий підхід робить неприпустимим будь-яке підозріле зв'язання з корупцією, що може призвести до швидкого припинення кар'єри особи.

Фінансові операції в Данії відбуваються відкрито, всі прибутки та витрати належать до громадського відома, а спроби приховати інформацію виявляються надто важкими. Громадські організації та контрольні-наглядні органи функціонують відкрито і регулярно публікують інформацію про діяльність та фінансовий стан компаній в Інтернеті.

Також важливим чинником в запобіганні корупції є високий рівень соціального захисту державних службовців в Данії. Забезпеченість

безкоштовною медичною допомогою та освітою, а також соціальні гарантії допомагають значно знижувати ймовірність корупційних дій.

Систематичне посилення законодавства щодо корупції також впливає на низький рівень хабарництва серед данців, відобразимо показники на рис.3.2.

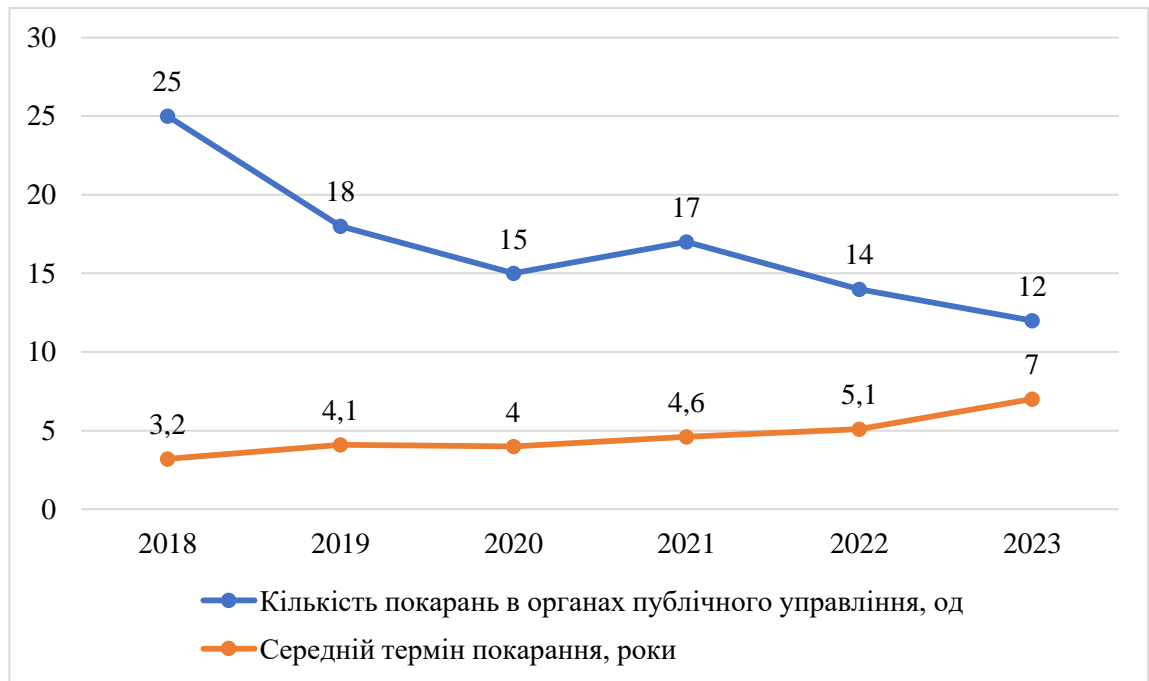

Рис.3.2. Співвідношення кількості покарань в публічній сфері та середній тривалості вироків за 2018-2023 роки

Джерело: складено автором на основі [72]

Згідно рис.3.2., за період з 2018 по 2023 рік спостерігається загальне зниження кількості покарань в органах публічного управління, яке може свідчити про певну попереджувальну дію антикорупційних заходів чи ефективність контролю за корупційними проявами. З іншого боку, середній термін покарання відзначається стабільним зростанням протягом розглянутого періоду. Це може свідчити про те, що судова система прагне надати більш суворі вироків у випадках корупції в органах публічного управління, щоб підвищити ефективність стримування цього явища.

Зростання кількості покарань за корупційні правопорушення в Данії можна пояснити такими факторами:

Посилення кримінальної відповідальності за корупційні правопорушення в Данії. У 2018 році було прийнято новий закон про корупцію, який суттєво підвищив максимальні терміни покарання за корупційні правопорушення.

Покращення ефективності роботи антикорупційних органів Данії. У 2019 році було створено новий антикорупційний орган - Національної агенції з боротьби з корупцією. Ця агенція має більш широкі повноваження та ресурси, ніж її попередник, що дозволяє їй більш ефективно виявляти та розслідувати корупційні правопорушення.

Підвищення рівня громадської обізнаності про корупцію. У Данії існує низка громадських організацій, які займаються боротьбою з корупцією. Ці організації проводять освітню роботу серед населення, що сприяє підвищенню рівня обізнаності про корупцію та її негативні наслідки. Узагальнимо основні заходи боротьби з корупцією в Данії в табл.3.1.

Таблиця 3.1

Заходи боротьби з корупцією в Данії за допомогою електронного
декларування

Заходи	Сутність заходу	Особливості застосування	Ключ до успіху в країні
1	2	3	4
Електронне декларування для всіх посадовців	Зобов'язання всіх посадовців подавати електронні декларації про фінансовий стан.	Застосовується для всіх посадовців, включаючи членів парламенту, урядовців та вищих чиновників.	Відкритість та всеосяжність системи, яка включає в себе всі рівні влади.
Онлайн-доступ до декларацій для громадськості	Надання громадськості можливості переглядати електронні декларації посадовців в режимі онлайн.	Всі дані доступні в зручному онлайн-форматі для аналізу та відстеження фінансової діяльності.	Відкритий доступ до інформації для громадськості, що стимулює громадянське суспільство.
Негайне виявлення порушень та конфліктів інтересів	Електронні декларації дозволяють негайно виявляти можливі порушення та конфлікти інтересів.	Механізм сприяє реальному часу виявлення сумнівних трансакцій та невідповідностей.	Високий рівень відповідальності та ефективна система нагляду.

Продовження табл.3.1

1	2	3	4
Широкий спектр санкцій та відповідальності для порушників	Забезпечення високого ступеня правової відповідальності для тих, хто порушує правила електронного декларування.	Створення ефективного стримувального ефекту та запобігання можливим порушенням.	Забезпечення ефективної правової системи та судового переслідування.
Постійне вдосконалення та реагування на нові виклики	Посіданням системи заходів та їх постійним вдосконаленням відповідно до змін в суспільстві та технологічного прогресу.	Адаптація до нових викликів у сфері боротьби із корупцією та швидке реагування на їхні зміни.	Гнучкість та здатність до інновацій у впровадженні антикорупційних заходів.

Джерело: складено автором на основі [71]

Однією з визначальних особливостей данського досвіду використання електронного декларування є його всеосяжність та відкритість. Усі посадовці, включаючи членів парламенту, членів уряду та вищих чиновників, мають зобов'язання подавати електронні декларації про свій фінансовий стан. Ці дані надаються в зручному для аналізу онлайн-форматі та стають відкритими для широкої громадськості.

Ефективність данської системи полягає в тому, що вона не лише забезпечує підвищену відкритість, а й сприяє негайному виявленню порушень чи конфліктів інтересів. Електронні декларації дозволяють не тільки громадськості, а й спеціалізованим антикорупційним організаціям висвітлювати можливі ризики та звертати увагу на сумнівні трансакції.

Додатковою особливістю є широкий спектр санкцій та відповідальності, які передбачені для порушників. Високий ступінь правової відповідальності створює ефективний стримувальний ефект і забезпечує, що посадовці відчують наслідки за невідповідність нормам.

Також важливо відзначити, що данський досвід доводить, що електронне декларування має сенс лише в поєднанні з ефективною системою нагляду, аудиту та судового переслідування. Забезпечення високої

ефективності цього механізму вимагає постійного вдосконалення та реагування на нові виклики у сфері боротьби із корупцією.

В Данії розповсюджені методи боротьби з корупцією, які застосовуються як державними, так і приватними установами. У країні відзначається високий ступінь неприйняття корупції, і порушення цього принципу рішуче карається, включаючи звільнення за спробу надання чи отримання хабара. Крім того, кримінальна відповідальність за хабарництво в країні зростає кожен рік.

Важливо відзначити, що антикорупційні заходи в Данії підтримуються різними донорськими агентствами, які приділяють велику увагу політиці «абсолютної нетерпимості». Це означає, що корпорації не допускають корупції власному середовищі та під час взаємодії з партнерами. Організації, які приймають цю політику, включають основні антикорупційні положення у всі свої договори та контракти, які регулюють їхні взаємовідносини.

Отже, Данія, завдяки своєму передовому підходу до електронного декларування, стала втіленням високих стандартів прозорості та відповідальності в публічному управлінні. Цей досвід слугує прикладом для інших країн, які прагнуть створити ефективні механізми для боротьби із корупцією в сфері публічного управління.

На нашу думку цікавим є досвід інших країн, які очолюють рейтинг на рис.3.1. Відобразимо порівняння в табл.3.2.

Згідно табл.3.2, досвід боротьби з корупцією завдяки електронному декларуванню в країнах, наведених у таблиці, показує, що цей інструмент може бути ефективним засобом боротьби з корупцією. Однак, для того, щоб електронне декларування було максимально ефективним, необхідно, щоб воно було частиною комплексної системи боротьби з корупцією, яка включає в себе також такі заходи, як: посилення кримінальної відповідальності за корупційні правопорушення; створення ефективного антикорупційного органу; підвищення рівня довіри населення до органів державної влади та місцевого самоврядування.

Таблиця 3.2

Порівняння досвіду боротьби з корупцією завдяки електронному декларуванню в Новій Зеландії, Фінляндії, Сінгапур та Швеції

Параметр	Нова Зеландія	Фінляндія	Сінгапур	Швеція
Система електронного декларування	Впроваджено, широко використовується	Розвинена та поширена	Одна з найефективніших у світі	Існує, активно використовується
Законодавча база	Чітко визначена, з обов'язковістю	Існує, високий рівень обов'язковості	Суворе законодавство з великою відповідальністю	Добре визначена, високий ступінь дотримання
Рівень довіри громадськості	Високий	Високий	Високий	Високий
Прозорість та доступність інформації	Висока	Висока	Висока	Висока
Ступінь втручання технологій	Висока, активно використовуються інновації	Застосовуються технічні засоби	Висока, великий акцент на цифрові технології	Висока, інтеграція технологій в адміністративні процеси
Ефективність у протидії корупції	Висока, позитивні результати	Досягнуті позитивні результати	Ефективна, низький рівень корупції	Загально визнана ефективність
Заходи заохочення до дотримання	Існують, система винагород та покарань	Заохочення та суворі покарання	Жорсткі покарання, винагороди за чесність	Система винагород та покарань
Участь громадськості	Активна участь громадськості в контролі	Висока участь, забезпечується відкритість	Задіяна у допомозі виявленню порушень	Активна участь, підтримка громадськості
Міжнародне співробітництво	Здійснюється, обмін досвідом та кращими практиками	Активно співпрацює з іншими країнами	Активне участь в міжнародних антикорупційних ініціативах	Співпрацює з міжнародними організаціями та партнерами
Позначені успіхи в боротьбі з корупцією	Достатньо високі показники	Значні позитивні результати	Модель для інших країн у боротьбі з корупцією	Значні досягнення, низький рівень корупції

Джерело: складено автором на основі [74]

Виділяють такі фактори успіху в боротьбі з корупцією завдяки електронному декларуванню:

ефективна система контролю за доходами та майном посадових осіб. Електронне декларування дозволяє значно спростити процес контролю

за доходами та майном посадових осіб, що дозволяє виявити незаконне збагачення та конфлікти інтересів;

посилення відповідальності за корупційні правопорушення. Посилення кримінальної відповідальності за корупційні правопорушення є важливим стимулом для запобігання корупції;

підвищення рівня довіри населення до органів влади. Електронне декларування може сприяти підвищенню рівня довіри населення до органів влади, оскільки це демонструє, що влада відкрита та прозора.

Таким чином, електронне декларування стало необхідною складовою в системі протидії корупції у сфері публічного управління. Світовий досвід підтверджує, що цей механізм сприяє підвищенню прозорості, відкритості та відповідальності, тим самим сприяючи створенню ефективної та чесної системи управління в інтересах громадянства. Розглянутий досвід боротьби з корупцією через електронне декларування в країнах, таких як Данія, Нова Зеландія, Фінляндія, Сінгапур та Швеція, демонструє високий рівень ефективності та прозорості у протидії корупції. Ці країни досягли значних успіхів завдяки чітко визначеній законодавчій базі, активній участі громадськості, інноваційним технологіям та системі винагород та покарань. Впровадження подібного підходу в Україні може сприяти підвищенню прозорості, зниженню рівня корупції та покращанню довіри громадськості до органів влади, роблячи країну більш конкурентоспроможною та стабільною.

3.2. Заходи щодо вдосконалення системи електронного декларування з метою боротьби із корупцією в сфері публічного управління

Система електронного декларування в Україні є важливим інструментом боротьби із корупцією в сфері публічного управління. Вона дозволяє відстежувати майновий стан і доходи державних службовців та інших осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Досвід розвинених країн, таких як Нова Зеландія, Фінляндія, Сінгапур та Швеція, свідчить про те, що впровадження ефективної системи електронного декларування може суттєво зменшити ризик корупційних проявів у публічному секторі.

З метою вдосконалення системи електронного декларування в Україні, слід враховувати кращі практики світового рівня. По-перше, важливо розробити чітке та прозоре законодавство, яке визначатиме обов'язковість електронного декларування для всіх посадовців у публічному секторі. Такий підхід дозволить уникнути хитрощів та непорозумінь щодо вимог до декларацій.

По-друге, важливо враховувати досвід країн, які активно залучають громадськість до контролю за деклараціями. Система електронного декларування повинна бути доступною для перевірки громадськістю, а також повинна враховувати можливості створення незалежних органів чи онлайн-платформ для перевірки достовірності декларацій.

По-третє, важливо впровадити ефективні механізми виявлення порушень та покарання за їхнє вчинення. Можливість впровадження систем винагород та покарань, аналогічних тим, які успішно функціонують у розвинених країнах, стане додатковим стимулом для чесного декларування та запобігання корупційним ризикам.

Для вдосконалення системи електронного декларування з метою боротьби із корупцією в сфері публічного управління необхідно вжити таких заходів.

1. Розширити перелік осіб, які зобов'язані подавати декларації. В Україні обов'язок декларувати майновий стан і доходи поширюється на державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, а також на осіб, які займають посади в органах судової влади, прокуратури, Національного банку України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Національної поліції України, Державного бюро розслідувань, Державної фіскальної служби України, Антимонопольного комітету України,

Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг. Необхідно також поширити цей обов'язок на інших осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, наприклад, на членів наглядових рад державних підприємств і установ.

2. Удосконалити процедуру декларування. В Україні процедура декларування є досить складною і трудомісткою. Необхідно забезпечити автоматизовану перевірку декларацій на наявність недостовірних відомостей.

3. Запровадити ефективні механізми контролю за декларуванням. В Україні існує ряд механізмів контролю за декларуванням, зокрема, перевірка декларацій НАЗК. Однак ці механізми є недостатньо ефективними. Необхідно запровадити більш ефективні механізми контролю за декларуванням, наприклад, шляхом запровадження інституту конфлікту інтересів.

Окрім наведеного, на нашу думку впровадження світового досвіду у сфері електронного декларування в Україні може сприяти створенню ефективної та прозорої системи, що зменшить ризики корупції у публічному управлінні, відобразимо основні аспекти на рис.3.3.

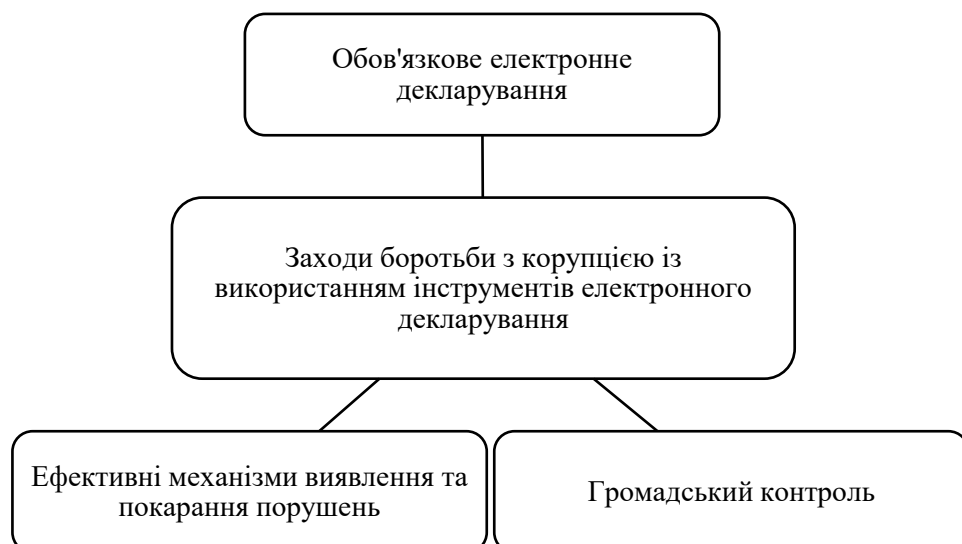

Рис.3.3. Заходи боротьби з корупцією із використанням інструментів електронного декларування

Джерело: складено автором

Деталізуємо в Додатку Ж можливість застосування прикладу розгляненого світового досвіду в публічному управлінні в Україні.

Реалізація цих заходів дозволить підвищити ефективність системи електронного декларування та посилити боротьбу із корупцією в сфері публічного управління. Досвід впровадження електронного декларування в Україні показує, що цей інструмент не може бути панацеєю від корупції. Для того, щоб електронне декларування було максимально ефективним, необхідно, щоб воно було частиною комплексної системи боротьби з корупцією, яка включає в себе також такі заходи, як:

- посилення кримінальної відповідальності за корупційні правопорушення;

- створення ефективного антикорупційного органу;

- підвищення рівня довіри населення до органів державної влади та місцевого самоврядування.

Розширення переліку осіб, які зобов'язані подавати декларації. В Україні обов'язок подавати декларації поширюється на певні категорії посадових осіб органів державної влади та місцевого самоврядування. Однак, для того, щоб система електронного декларування була більш ефективною, необхідно розширити перелік осіб, які зобов'язані подавати декларації. Наприклад, до цього переліку можна включити осіб, які працюють у сфері державного управління, а також осіб, які займаються підприємницькою діяльністю в тісному зв'язку з органами державної влади або місцевого самоврядування.

Вдосконалення механізму контролю за достовірністю декларацій. В Україні контроль за достовірністю декларацій здійснюється Національним агентством з питань запобігання корупції. Однак, цей механізм є недостатньо ефективним. Для того, щоб підвищити ефективність контролю за достовірністю декларацій, необхідно вдосконалити його механізм. Наприклад, можна ввести обов'язковий аудит декларацій незалежними аудиторами.

Забезпечення відкритості та прозорості інформації про декларації. В Україні інформація про декларації доступна для громадськості. Однак, для того, щоб підвищити ефективність системи електронного декларування, необхідно забезпечити більшу відкритість та прозорість інформації про декларації. Наприклад, можна ввести обов'язкове розміщення інформації про декларації в Інтернеті.

Впровадження цих заходів дозволить поліпшити ефективність системи електронного декларування в Україні та сприяти боротьбі із корупцією в сфері публічного управління.

Проблема ризиків в контексті боротьби з корупцією у сфері публічного управління в Україні знаходиться на перетині технічних, соціокультурних та організаційних аспектів. Технічні проблеми, такі як нестабільність мережі та низька комп'ютеризація населення, ускладнюють ефективну імплементацію електронного декларування.

Соціокультурні виклики, такі як низька свідомість громадськості та можливість фальсифікації даних, створюють простір для виникнення корупційних схем. Організаційні аспекти включають в себе ризики недостатнього контролю та аудиту, що може сприяти недостовірності декларацій.

Вплив цих ризиків полягає в ускладненні проведення надійного аналізу та аудиту декларацій, а також може призвести до втрати довіри громадськості до електронної системи декларування. Щоб ефективно боротися з цими ризиками, необхідно впроваджувати технологічні та організаційні заходи, вдосконалювати системи контролю та забезпечувати високий ступінь цифрової безпеки. Освітні кампанії та залучення громадськості можуть допомогти підвищити рівень усвідомленості та взаємодії з електронними механізмами декларування, зменшуючи тим самим соціокультурні ризики.

Окрім наведеного, на нашу думку є доцільним створення єдиної інформаційної системи для обміну даними з податковою, наприклад, з

банками. Така система дозволить значно спростити і автоматизувати процес обміну інформацією між цими органами, що матиме ряд переваг.

Відобразимо схему зв'язку на рис.3.4.

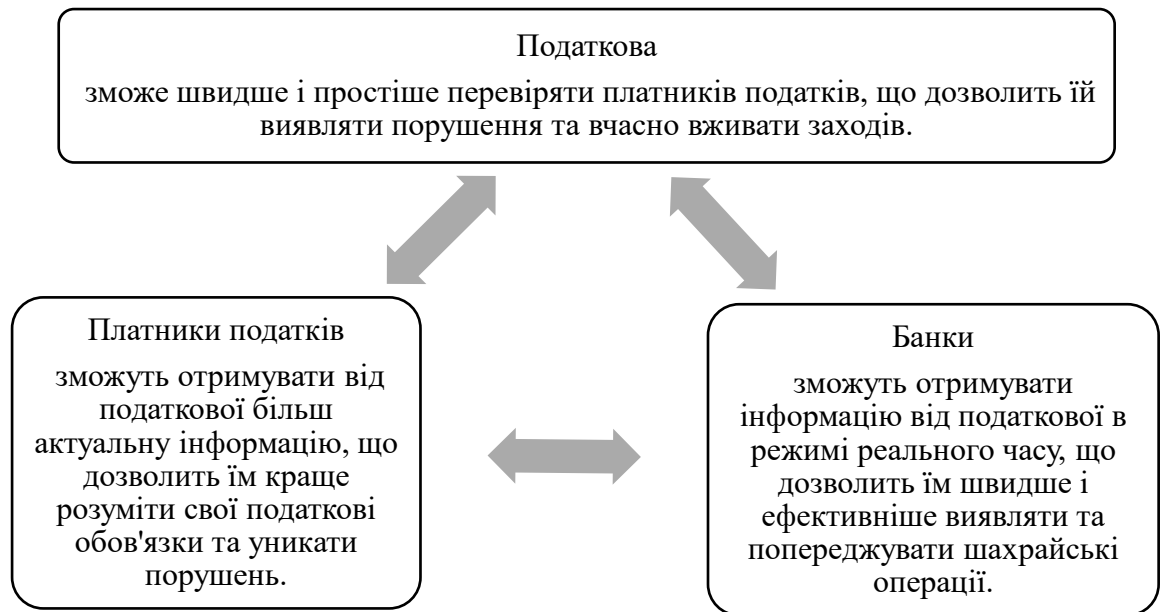

Рис.3.4. Доцільність створення єдиної інформаційної системи для обміну даними з податковою

Джерело: складено автором

По-перше, це дозволить скоротити час на обробку інформації та прийняття рішень. Наприклад, зараз для того, щоб перевірити платника податків, податковій необхідно звернутися до банку за його фінансовими звітами. Це може зайняти кілька днів або навіть тижнів. Якщо ж буде створена єдина інформаційна система, то податкова зможе отримати необхідну інформацію в режимі реального часу.

По-друге, це дозволить підвищити ефективність контролю за дотриманням податкового законодавства. Наприклад, якщо податкова буде мати доступ до інформації про всі фінансові операції платників податків, то вона зможе швидше виявити порушення та вжити відповідних заходів.

По-третє, це дозволить зменшити витрати на обмін інформацією. Зараз для обміну інформацією між податковою та банками використовуються різні канали зв'язку, що вимагає додаткових витрат на їх технічне обслуговування та адміністрування. Якщо ж буде створена єдина інформаційна система, то ці витрати можна буде скоротити.

Звичайно, створення єдиної інформаційної системи для обміну даними з податковою має і ряд ризиків. Наприклад, існує ризик несанкціонованого доступу до конфіденційної інформації. Однак ці ризики можна мінімізувати за допомогою відповідних заходів безпеки. В цілому, створення єдиної інформаційної системи для обміну даними з податковою є позитивним кроком, який матиме ряд переваг для всіх учасників процесу.

Таким чином, створення єдиної інформаційної системи для обміну даними з податковою є перспективним напрямком розвитку українського законодавства та економіки. Систематизуємо в табл.3.3 основні ризики, які можуть знизити ефективність заходів боротьби із корупцією в сфері публічного управління в Україні за допомогою електронного декларування.

Таблиця 3.3

Ризики впровадження заходів боротьби з корупцією в Україні із використанням інструментів електронного декларування на основі світового досвіду

Назва ризику	Характеристика	Засіб мінімізації
1	2	3
Низька свідомість громадськості	Громадськість може не бути достатньо інформованою або зацікавленою у використанні електронних декларацій для моніторингу корупції.	Проведення освітніх кампаній та інформаційних заходів для громадськості, розвиток доступних інтернет-платформ для зручного перегляду та аналізу декларацій.
Технічні проблеми	Технічні аспекти реалізації електронного декларування можуть стикатися з проблемами, такими як нестабільність мережі, низька комп'ютеризація серед населення або проблеми з цифровою безпекою.	Ретельне планування та впровадження стабільної технічної інфраструктури, підвищення рівня цифрової грамотності серед населення, використання заходів забезпечення цифрової безпеки.

Продовження табл.3.3

1	2	3
Можливість фальсифікації даних	Існує ризик введення неправдивих даних у декларації для приховування корупційних схем або майнового стану.	Застосування ефективних методів перевірки та аудиту, використання технологій блокчейн або інших систем, що гарантують невідворотність та надійність даних, та накладення суворих санкцій за фальсифікацію даних.
Загрози з боку корупційних схем	Корупційні структури можуть намагатися впливати на електронне декларування шляхом створення фальшивих акаунтів, використання технічних засобів для втручання у систему, або здійснення тиску на посадовців.	Розробка та впровадження заходів забезпечення цифрової безпеки, залучення незалежних аудиторських організацій для перевірки декларацій, конфіденційне інформування посадовців про заходи захисту від корупційних загроз.
Масовий характер та обробка інформації	Великий обсяг інформації, що генерується через електронне декларування, може ускладнити обробку та аналіз даних, а також призвести до неналежної уваги до окремих випадків корупції.	Використання сучасних інформаційних технологій, таких як штучний інтелект та аналітика даних, для автоматизації обробки та аналізу інформації, навчання персоналу для роботи з великим обсягом даних.

Джерело: складено автором

Впровадження електронного декларування в Україні для боротьби з корупцією супроводжується рядом потенційних ризиків. Серед них можливі технічні проблеми через нестабільність мережі та низьку комп'ютеризацію населення. Ризик фальсифікації даних може виникнути через недостатність ефективних методів перевірки та аудиту. Загрози з боку корупційних схем вимагають ретельного забезпечення цифрової безпеки та незалежної перевірки декларацій. Низька свідомість громадськості вимагає проведення освітніх заходів, а масовий характер обробки інформації - використання сучасних технологій для аналізу та автоматизації. Забезпечення конфіденційності інформації вимагає впровадження ефективних заходів забезпечення цифрової безпеки та гарантій конфіденційності особистих даних.

Таким чином, можна зробити висновок, що заходи щодо вдосконалення системи електронного декларування в сфері публічного управління є невід'ємною складовою ефективною боротьби із корупцією. Зокрема, важливо

вдосконалювати технічні аспекти, такі як розвиток стійких до кібератак інформаційних систем та забезпечення доступності для всіх верств населення. Організаційні заходи, такі як удосконалення процедур аудиту та контролю за деклараціями, допомагають підвищити надійність інформації. Запровадження системи взаємодії з іншими сферами публічного управління сприяє обміну даними та виявленню корупційних схем. Напрацювання прозорих правил та відповідальних механізмів взаємодії між публічними органами та громадськістю робить систему декларування більш відкритою та піддатливою громадському контролю. Узгодженість ініціатив влади, ефективний моніторинг і постійне вдосконалення системи декларування є ключовими елементами успішної боротьби із корупцією в публічному секторі.

ВИСНОВОК

В даній роботі відображено висвітлення аспектів впливу електронного декларування на боротьбу з корупцією в сфері публічного управління. Підсумовуючи проведені дослідження сформовано наступні висновки.

1. Електронне декларування – це важливий інструмент для покращення прозорості, ефективності та боротьби з корупцією у сучасному суспільстві. Воно спрощує та прискорює процес подачі декларацій, забезпечує контроль над фінансовими операціями та сприяє зручності для громадян та підприємств. Електронне декларування є важливим кроком у розвитку держави та суспільства в цифровому віці, і його впровадження допомагає покращити життя та сприяти чесності та відкритості у фінансових операціях.

2. Корупція - це складне явище, яке проникає в усі сфери суспільства. Запобігання та подолання корупції - це складний процес, який вимагає уточнення теоретичної бази проблеми та чіткого визначення її меж та розробки системи заходів для її усунення. Науковці розглядають «корупцію» з різних точок зору, зосереджуючись на окремих аспектах явища та підходах до його дослідження. Ураховуючи складність поняття «корупція» та різноманітність її проявів, важко сформулювати єдине універсальне визначення. Тому всі визначення «корупції» можуть бути прийнятними. Важливо підкреслити, що поширеність корупції у різних сферах суспільства породжує існування різних видів, форм і моделей цього явища, які детально вивчені та систематизовані в даному підрозділі роботи.

3. Корупція може існувати на всіх рівнях управління - від локального самоврядування до державних структур, а також в комерційному секторі. Це соціальна проблема, яка вимагає комплексного підходу до боротьби. Електронне декларування є важливим інструментом боротьби з корупцією. Однак воно не є панацеєю від корупції. Для ефективного застосування електронного декларування необхідно забезпечити його належне впровадження та реалізацію. Країни та міжнародні організації вдосконалюють

правову базу та впроваджують заходи для запобігання корупції, такі як створення антикорупційних агентств, розробка етичних кодексів, підвищення свідомості громадян і зміцнення контролю за фінансовою діяльністю. Боротьба з корупцією є важливою задачею для забезпечення правового порядку, економічного розвитку та покращення життя громадян в усьому світі.

4. Нормативно-правове забезпечення електронного декларування в Україні є кроком у правильному напрямку. Прозорість та відкритість у веденні фінансової діяльності посадових осіб сприяють зміцненню довіри громадян до влади та покращують інвестиційний клімат у країні. Постійне вдосконалення та усунення недоліків у роботі системи є важливим завданням для подальшого розвитку електронного декларування в Україні. Нормативно-правове забезпечення електронного декларування в Україні визначено рядом законів, серед яких «Про державну службу» та «Про запобігання корупції». Ці акти регулюють процедури та визначають наслідки невиконання обов'язку декларування. Застосування електронного декларування, яке розпочалося з 1 вересня 2016 року, сприяє підвищенню прозорості, запобіганню конфліктам інтересів та забезпечує контроль за майновим станом посадових осіб. Впровадження системи електронного декларування сприяє підвищенню довіри громадян до діяльності посадових осіб на місцевому рівні та забезпечує ефективний механізм протистояння корупції.

5. Узагальнюючи проведене дослідження стану реалізації антикорупційної стратегії та державної програми в Україні є актуальним питанням, де кілька ключових антикорупційних органів виконують свою роль. Національне антикорупційне бюро (НАБУ) функціонує у розслідуванні та припиненні корупційних схем. Державне бюро розслідувань забезпечує розслідування корупційних злочинів в сфері економіки. Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) відіграє ключову роль у забезпеченні прозорості та відкритості владних осіб, реагуючи на конфлікти інтересів та невідкладно виявляючи недекларовані активи. Здобутки цих антикорупційних органів визнані, але водночас протистоять викликам у формі

політичного тиску та необхідності посилення їхньої незалежності для подальшого успіху в боротьбі з корупцією.

6. Впровадження електронного декларування суттєво покращало ефективність боротьби з корупцією в сфері публічного управління. Цей інструмент не лише забезпечує прозорість та відкритість фінансових даних посадовців, але й дозволяє ефективніше виявляти та реагувати на можливі випадки корупції. За допомогою е-декларування підвищується відповідальність посадовців перед суспільством, сприяючи покращенню антикорупційного клімату та будуючи довіру громадян до публічних інституцій. Однак для максимального успіху, необхідно постійно вдосконалювати та розширювати систему електронного декларування, а також забезпечувати ефективну реакцію на порушення та підвищувати юридичну відповідальність за невідповідність декларацій дійсності.

7. Електронне декларування стало необхідною складовою в системі протидії корупції у сфері публічного управління. Світовий досвід підтверджує, що цей механізм сприяє підвищенню прозорості, відкритості та відповідальності, тим самим сприяючи створенню ефективної та чесної системи управління в інтересах громадянства. Розглянутий досвід боротьби з корупцією через електронне декларування в країнах, таких як Данія, Нова Зеландія, Фінляндія, Сінгапур та Швеція, демонструє високий рівень ефективності та прозорості у протидії корупції. Ці країни досягли значних успіхів завдяки чітко визначеній законодавчій базі, активній участі громадськості, інноваційним технологіям та системі винагород та покарань. Впровадження подібного підходу в Україні може сприяти підвищенню прозорості, зниженню рівня корупції та покращанню довіри громадськості до органів влади, роблячи країну більш конкурентоспроможною та стабільною.

8. Наведені заходи, заходи щодо вдосконалення системи електронного декларування в сфері публічного управління є невід'ємною складовою ефективної боротьби із корупцією. Зокрема, важливо вдосконалювати технічні аспекти, такі як розвиток стійких до кібератак

інформаційних систем та забезпечення доступності для всіх верств населення. Організаційні заходи, такі як удосконалення процедур аудиту та контролю за деклараціями, допомагають підвищити надійність інформації. Запровадження системи взаємодії з іншими сферами публічного управління сприяє обміну даними та виявленню корупційних схем. Напрацювання прозорих правил та відповідальних механізмів взаємодії між публічними органами та громадськістю робить систему декларування більш відкритою та піддатливою громадському контролю. Узгодженість ініціатив влади, ефективний моніторинг і постійне вдосконалення системи декларування є ключовими елементами успішної боротьби із корупцією в публічному секторі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про державну службу: Закон України N 3723-XII від 16 грудня 1993 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3723-12/ed19931216#Text> (дата звернення: 01.11.2023)
2. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> (дата звернення: 23.10.2023).
3. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (дата звернення: 02.11.2023)
4. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 № 851-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text> (дата звернення: 11.11.2023)
5. Про застосування статті 13 Закону України «Про державну службу»: постанова Кабінету Міністрів України від 11 серпня 1995 року № 641 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/641-95-%D0%BF#Text> (дата звернення: 03.11.2023)
6. Про затвердження Положення про Єдиний державний реєстр декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування: постанова Кабінету Міністрів України від 02.06.2016 № 413 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1280-14#Text> (дата звернення: 01.11.2023)
7. Про затвердження Переліку посад з високим та підвищеним рівнем корупційних ризиків : Рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 17.06.2016 р. № 2 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0987-16>. (дата звернення: 04.11.2023)
8. Про початок роботи системи подання та оприлюднення декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого

самоврядування: Рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 10.06.2016 р. № 2 URL:<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0958-16>. (дата звернення: 14.11.2023)

9. Інструкція про порядок декларування доходів, витрат, майна і зобов'язань фінансового характеру осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, затверджена рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 10.03.2016 № 44 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3384-20> (дата звернення: 01.11.2023)

10. Амелічева Л.П., Драч Н.І. Деякі проблеми правового регулювання антикорупційного електронного декларування в Україні. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*. 2022. № 14. Т.1 С. 121-124.

11. Антикорупційна стратегія 2023-2025 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення: 18.10.2023)

12. Антикорупційні органи країн Європи: ключові превентивні механізми: *збірка-звіт кращих практик для Національного агентства з питань запобігання корупції*. Київ, 2016. 40 с.

13. Біленко В.А. Шляхи удосконалення антикорупційного законодавства в Україні в умовах війни. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2023. Вип. №3. С.241-245

14. Бугайчук К. Функції публічного адміністрування в органах Національної поліції України: поняття та класифікація. *Підприємництво господарство і право*. 2018. № 5 Ст. 112-117.

15. Васильєва О. І., Васильєва Н. В. Корупція – одна з найактуальніших проблем сучасності. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2019. № 6. URL: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/6_2019/3.pdf. (дата звернення: 01.11.2023)

16. Гура В. В. Поняття корупції як економіко-правового феномену. Вчені записки Університету «КРОК»: зб. наук. праць. Київ: ВНЗ «Університет економіки і права «КРОК», 2021. Вип. № 4 (64). С. 76-84.

17. Гуржій Т. О. Правове забезпечення електронної форми декларування під час митного оформлення. *Юридичний вісник*. Одеса : Гельветика. 2020. № 2. С. 51-57.

18. Дикий А. Розвиток теоретичного уявлення та методологічних положень державної політики запобігання та протидії економічній злочинності: огляд дисертаційних досліджень. *Економіка та суспільство*, 2022. Вип. №46. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-33> (Дата звернення: 20.11.2023)

19. Дмитріюв Я. В. Причини виникнення корупційних ризиків у системі державного управління. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 4. С. 92-95.

20. Калашник Н. С. Тенденції змін антикорупційної політики в Україні. *Ефективність державного управління*, 2019. Вип. №61. URL: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.61.2019.198504> (дата звернення: 01.11.2023)

21. Калмиков Д. О., Сінченко Д. В., Сорока О. О., Хавроняк М. І., Шведова Г. Л. Запобігання корупції: методичні рекомендації для місцевих активістів. Київ: ФОП Москаленко О. М., 2017. 242 с.

22. Кастресано К., Юрма А., Кесслер Д., Кос Д., Телесклаф Д., Хьортенберг Є. Електронні декларації як спосіб виявлення статків, набутих незаконним шляхом. Експертна думка щодо забезпечення компетентного, неупередженого та ефективного збору та перевірки електронних декларацій державних службовців. Київ. 13 квітня URL: <https://euaci.eu/assets/userfiles/resources/opinion2.pdf> (дата звернення: 01.11.2023)

23. Ковальчук І.С. Особливості правового статусу Державного бюро розслідувань. *Держава та регіони: Серія: Право*, 2020 р., №4(70) с. 221-225

24. Кодекс поведінки посадових осіб по підтриманню правопорядку : Резолюція Ген. Асамблеї ООН від 17.12.1979 № 34/169. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_282 (дата звернення: 24.10.2023)
25. Козар М. М. Адміністративно-правове регулювання функціонування. Державного бюро розслідувань. *Актуальні проблеми правознавства*, 2022. Вип.№4, с.53-58
26. Костенко Д. В. Поняття корупції, її сутнісні характеристики, основні підходи дослідження. *Державно-управлінські студії*. 2018. № 10. URL: <http://box5800.temp.domains/~ipkeduua/poniattiakoruptsii-yii-sutnisnikharaktery%20styku-osnovni-pidkhody-doslidzhennia/> (дата звернення: 24.10.2023).
27. Лісойван, Я. М. Характеристика принципів діяльності Державного бюро розслідувань України. *Європейські перспективи*. 2023. № 2. с.45-49
28. Мазерчук В., Федько І. Вплив корупції на економічне зростання: аналітична довідка. URL: <https://feao.org.ua/wpcontent/uploads/2016/11/2016-10-07-Anticorruptionproduct-full.pdf> (дата звернення: 01.11.2023)
29. Мамедова Е.А. Технічні проблеми, що виникають при поданні декларацій: їх негативні наслідки та правові засоби подолання. *Дискусійні питання застосування антикорупційного законодавства* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 15 листопада 2019 р.). Дніпро : ДДУВС, 2019. С. 284-287.
30. Мельниченко А. А. Корупція як іманентна складова деформованих управлінських відносин: постановка проблеми. Вісник НТУУ «КПІ». *Політологія. Соціологія. Право*: збірник наукових праць. 2010. № 3(7). С. 49-55.
31. Методи боротьби з корупцією в Данії в 2023 році URL: <https://poradnuk.com.ua/kraini-svitu/europe/denmark/koruptsiya-v-daniyi.htm> (дата звернення: 11.11.2023)

32. Міжнародний рейтинг Transparency International: Індекс сприйняття корупції у світі URL: <https://cpi.ti-ukraine.org/>_(дата звернення: 01.11.2023)

33. Міськів Д. М. Декларування недостовірної інформації: питання кваліфікації при малозначності діяння. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія ПРАВО. Ужгород: Ужгородський національний університет, 2020. Випуск 62. С. 271–276.

34. Наливайко І.О. Сучасні механізми запобігання та протидії корупції в Україні. *The 5th International scientific and practical conference "Science, innovations and education: problems and prospects"*(December 8-10, 2021) CPN Publishing Group, Tokyo, Japan. 2021. С. 1036.

35. Нетерпимість до корупції серед громадян і бізнесу зростає, – результати дослідження URL: <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/neterpymist-do-koruptsiyi-sered-gromadyan-i-biznesu-zrostaye-rezultaty-doslidzhennya/> (дата звернення: 01.11.2023)

36. Нонік В. В. Дослідження сутності та трактування поняття «корупція»: еволюційний аспект. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 3. С. 99–105.

37. Нонік В. В. Типологія корупційних відносин: державно-управлінський погляд. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 19. С. 99-102.

38. Організаційна структура Національного антикорупційного бюро України. URL: <https://nabu.gov.ua/struktura-0> (дата звернення: 15.10.2019).

39. Офіційний сайт Державне бюро розслідувань URL: <https://dbr.gov.ua/> (дата звернення: 01.11.2023)

40. Офіційний сайт НАБУ URL: <https://nabu.gov.ua/>_(дата звернення: 01.11.2023)

41. Офіційний сайт НАЗК URL: <https://nazk.gov.ua/uk/zvity/>_(дата звернення: 01.11.2023)

42. Охріменко О. Україна посіла 130-те місце у світі щодо боротьби з корупцією. Що це означає? URL: <http://ua.112.ua/mnenie/ukrainaposila-130-e->

mistse-v-sviti-po-borotbi-z-korupsiieiu-shcho-tse-oznachaie-287970.html (дата звернення: 04.11.2023)

43. Пархоменко-Куцевіл О. Теоретико-методологічні підходи до класифікації корупційних відносин в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 9. С. 138-142.

44. Песецька-Устич С. В. Теоретичні аспекти аналізу корупції як системного явища в сучасній українській економіці. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 28-1. С. 19-26.

45. Плекан В. Особливості та причини виникнення корупції в правоохоронних органах України. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 4. С. 231-238.

46. Погорецький М.А., Старенький О.С. Повноваження слідчих органів Державного бюро розслідувань: проблемні питання. *Вісник кримінального судочинства*. 2018. № 1. С. 32–48

47. Приходько А.А. окремі особливості антикорупційної політики Данії. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, 2020. Серія ПРАВО. Випуск 61 том 2, с. 25-28.

48. Рева Ю. О. Антикорупційне декларування: теорія, правове регулювання, практика. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право. Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2020. 228 с.

49. Рева Ю.О. Деякі питання реалізації системи електронного декларування в Україні. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2019. № 4. С. 68-79.

50. Рєзнік О.М., Стеблянко А.В. Електронне декларування як форма контролю за діяльністю працівників правоохоронних органів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія Право. 2017. Т. 2, № 44. С. 160–164.

51. Россі М. І., Поп Л., Бергер Т. Отримати повне уявлення про державних службовців: керівництво з ефективного фінансового декларування.

Серія книг «Повернення викрадених активів» (StAR). Вашингтон, округ Колумбія, Світовий банк. 122 с

52. Рудой К. М. Запобігання корупції як напрямок забезпечення міжнародної безпеки. *Правова держава*. 2015. № 19. С. 69–73.

53. Рябченко Т.О., Стебляк А.В. Електронне декларування як ефективний засіб запобігання корупції в органах місцевого самоврядування. *Правові горизонти*. 2017. Вип. 5. С. 14–19.

54. Система логічного арифметичного контролю декларацій (ЛІАК) URL: <http://oblradack.gov.ua/files/docs/Anticorupcija/navch12.pdf> (дата звернення: 09.11.2023)

55. Словник іншомовних слів. URL: <https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/m/s2.pl?Article=9654&action=show> (дата звернення: 01.11.2023)

56. Смірнова Н.Р. Діджиталізація адміністративних процедур: окремі аспекти публічного управління. *Правові новели*. 2023. № 20. С. 205–211.

57. Сокурєнко В. В. Корупція як зовнішня загроза Національній безпеці України. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Нац. акад. правових наук України, ГС «Центр запобігання та протидії корупції». Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2016. С. 103–105.

58. Структура Національного антикорупційного бюро України: затверджена Наказом Директора НАБУ від 01.10.2019 року № 116-ДС. URL: <https://nabu.gov.ua/struktura-0> (дата звернення: 15.10.2019).

59. Тімашов В. Причини та умови корупції в Україні. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки. 2017. № 865. С. 338-344.

60. Тлумачний словник бухгалтерських та суміжних економічних термінів із навчальної дисципліни «Бухгалтерський облік». Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. А. П. Косяк. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. 71 с.

61. Трагнюк, Р. Проблеми визначення керівника органу досудового розслідування в національному антикорупційному бюро України як об'єкта прокурорського нагляду. *Молодий вчений*, 2019. Вип. 10 (74), с. 615-618.

Трещов М. М. Стан та перспективи реалізації антикорупційної політики в Україні: компаративна аналітика. *Науковий вісник Льотної академії. Серія: Економіка, менеджмент та право*. 2023. Вип. №8. с. 48-56.

62. Угода між Урядом України та Європейською Комісією про фінансування заходу «Антикорупційна ініціатива ЄС в Україні – фаза II»: Міжнародний документ від 08.07.2019 р. *Офіційний вісник України*. 2019. № 72. С. 224. Ст. 2561. Код акта 95689/2019.

63. Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією : від 04.11.1999 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_102 (дата звернення: 24.10.2023).

64. Черненко І. Електронне декларування як новітній інструмент боротьби з корупцією в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. Вип. 2. Том 2. С. 59–62.

65. Шеремет О.І. Корупція в органах місцевого самоврядування та її запобігання в Україні. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2017. № 1. С. 182–192.

66. Штатний розпис Національного антикорупційного бюро України на 2019 р.: затверджений Наказом Директора Національного бюро від 01.10.2019. URL: <https://nabu.gov.ua/struktura-0> (дата звернення: 15.10.2019).

67. Що треба знати про автоматизовану систему перевірки декларацій? URL: <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/shho-treba-znaty-pro-avtomatyzovanu-systemu-perevirkydeklaratsij/> (дата звернення: 11.11.2023)

68. Anticorruption: Thematic Programme Concept Paper Draft. MS ActionAid Denmark. URL: <https://www.netuni.nl/courses/p4c/uploads/File/Anti-Corruption.pdf> (date of application: 01.11.2023)

69. Biegelman M. T., Biegelman, D. R. Foreign Corrupt Practices Act compliance guidebook: protecting your organization from bribery and corruption (Vol. 8), 2010. 759 p.

70. Church Jeffrey R. Industrial organization: A strategic approach McGraw Hill, 2000. –926 p

71. Denmark Corruption Report. The GAN Business Anti-Corruption Portal. URL: <https://www.ganintegrity.com/portal/countryprofiles/denmark/> (date of application: 01.11.2023)

72. Denmark: Overview of corruption and anti-corruption. T. I. URL: <https://knowledgehub.transparency.org/assets/uploads/helpdesk/Country-profile-Denmark-2018-PR.pdf> (date of application: 01.11.2023)

73. Denmark: Overview of Corruption and Anti-Corruption. Transparency International. URL: <https://knowledgehub.transparency.org/helpdesk/denmark-overview-of-corruption-and-anti-corruption> (date of application: 01.11.2023)

74. Principles of good governance. URL: <http://msulocalgov.org/technicalassistance/Principles%20of%20Good%20Governance.pdf> (date of application: 01.11.2023)

75. Principles of Public Administration for EU candidate countries and potential candidates. URL: <https://www.sigmaweb.org/publications/principles-public-administration-eu-candidate-countries-and-potential-candidates.htm>—(date of application: 01.11.2023)

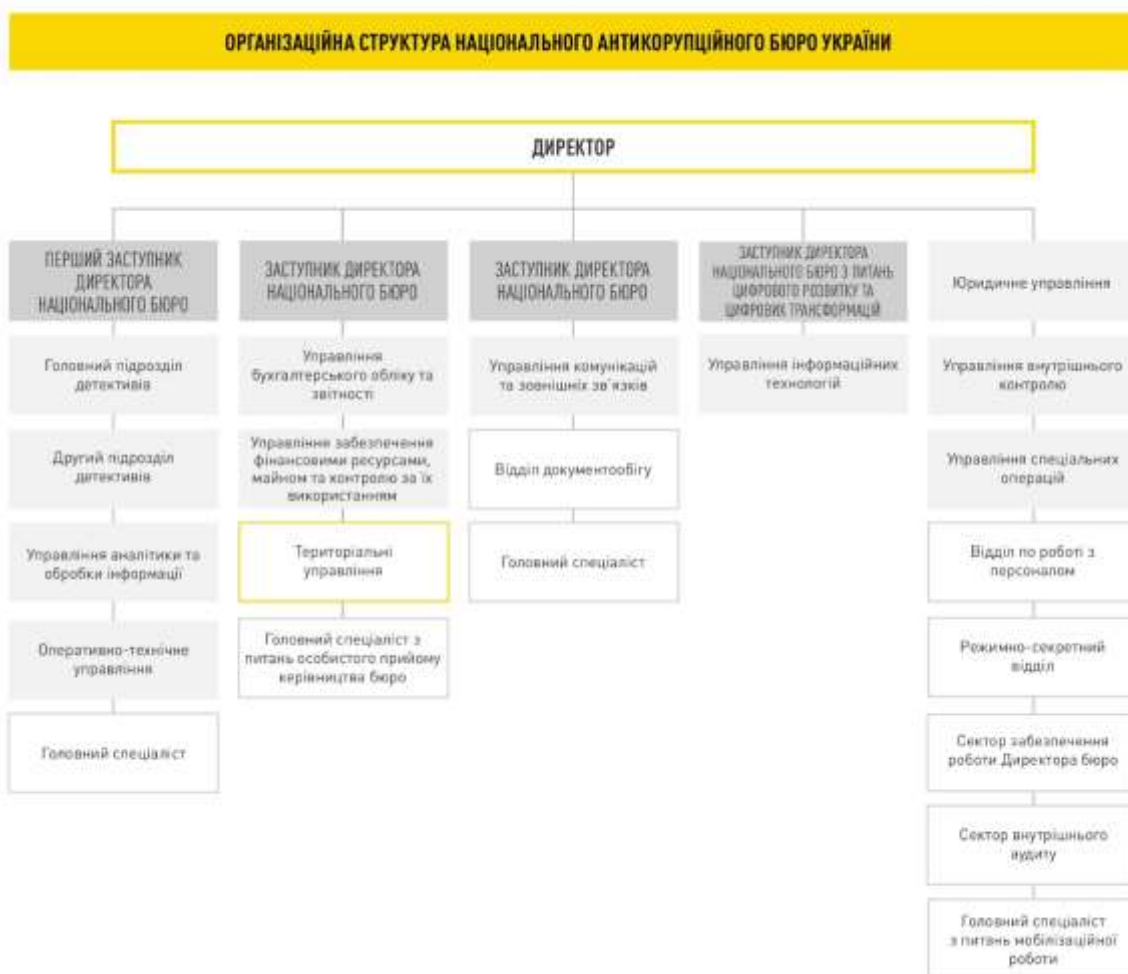
ДОДАТКИ

Основні характеристики розділів Антикорупційної стратегії України на 2021-2025 роки

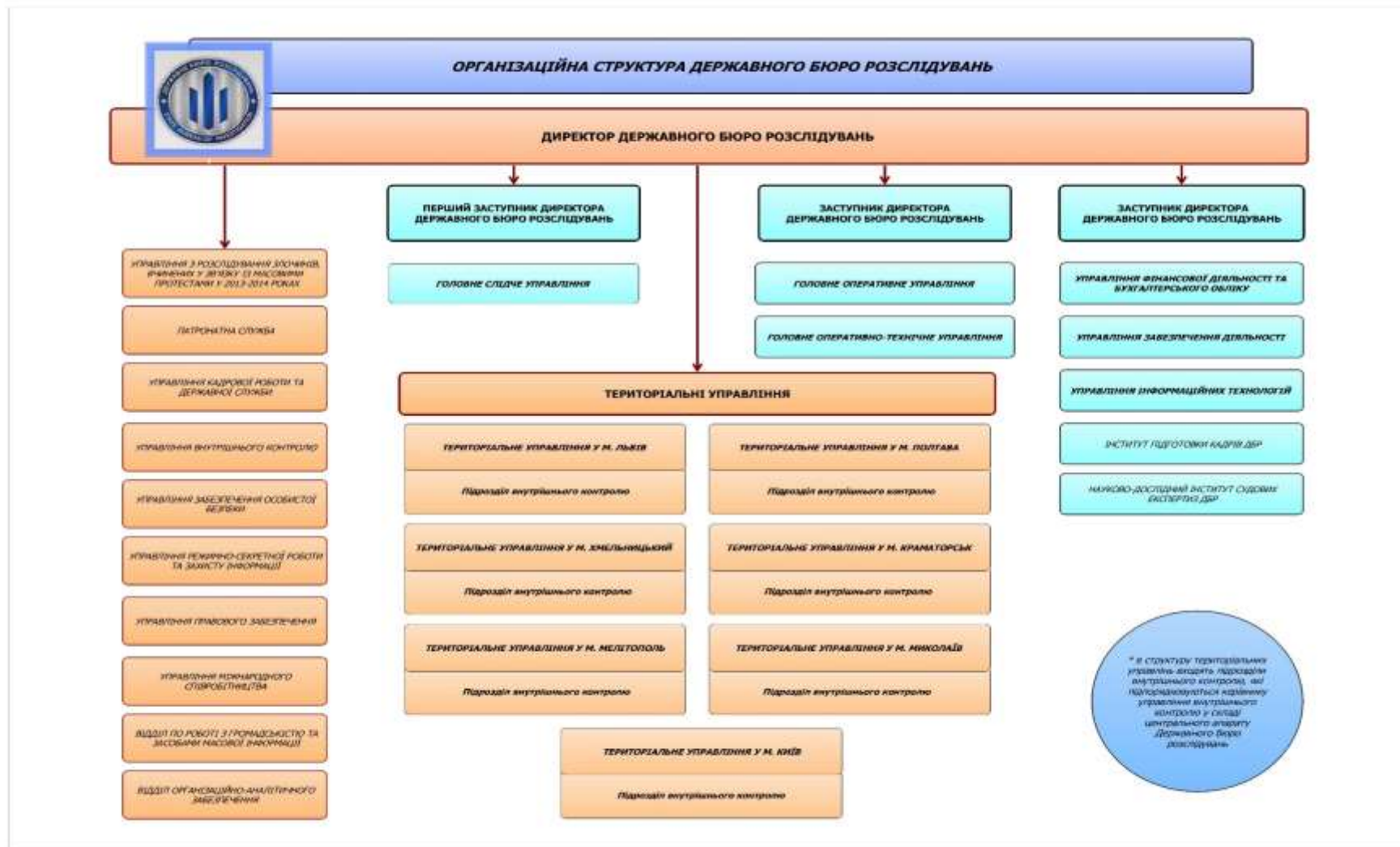
Розділ	Мета	Завдання	Принципи	Основні напрями
1. Формування та реалізація державної антикорупційної політики	Створення ефективної системи запобігання та протидії корупції	Розробка та реалізація нормативно-правової бази, спрямованої на протидію корупції; створення ефективної системи запобігання корупції в органах державної влади та органах місцевого самоврядування; забезпечення прозорості та підзвітності органів державної влади та органів місцевого самоврядування; підвищення рівня суспільної довіри до антикорупційних органів	Законність, прозорість, підзвітність, ефективність, неупередженість, інституційна спроможність, доступність інформації	Удосконалення системи запобігання корупції в органах державної влади та органах місцевого самоврядування; підвищення рівня прозорості та підзвітності органів державної влади та органів місцевого самоврядування; розвиток антикорупційної інфраструктури; підвищення рівня суспільної довіри до антикорупційних органів
2. Запобігання корупції	Створення умов, які унеможливають корупційні дії	Забезпечення прозорості та відкритості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування; вдосконалення системи кадрового менеджменту в органах державної влади та органах місцевого самоврядування; підвищення рівня обізнаності суспільства про корупцію	Законність, прозорість, підзвітність, ефективність, неупередженість, інституційна спроможність, доступність інформації	Запровадження ефективних механізмів запобігання корупції в органах державної влади та органах місцевого самоврядування; підвищення рівня обізнаності суспільства про корупцію; розвиток антикорупційної культури
3. Покарання за корупцію	Забезпечення справедливого та неухильного покарання за корупційні правопорушення	Удосконалення законодавства про кримінальну відповідальність за корупційні правопорушення; посилення контролю за виконанням кримінального законодавства; підвищення рівня довіри до правоохоронних органів	Законність, справедливість, неупередженість, ефективність	Удосконалення законодавства про кримінальну відповідальність за корупційні правопорушення; посилення контролю за виконанням кримінального законодавства; підвищення рівня ефективності діяльності правоохоронних органів
4. Формування негативного ставлення до корупції	Створення умов для формування негативного ставлення до корупції в суспільстві	Пропаганда антикорупційних цінностей; розвиток громадянського суспільства; підвищення рівня обізнаності суспільства про корупцію	Законність, прозорість, підзвітність, ефективність, неупередженість, інституційна спроможність, доступність інформації	Пропаганда антикорупційних цінностей; розвиток громадянського суспільства; підвищення рівня обізнаності суспільства про корупцію
5. Оцінка результатів та механізм реалізації Антикорупційної стратегії	Оцінка ефективності реалізації Антикорупційної стратегії та вжиття заходів для її покращення	Запровадження ефективної системи моніторингу реалізації Антикорупційної стратегії; запровадження механізму оцінки ефективності реалізації Антикорупційної стратегії	Законність, прозорість, підзвітність, ефективність, неупередженість, інституційна спроможність	Запровадження ефективної системи моніторингу реалізації Антикорупційної стратегії; запровадження механізму оцінки ефективності реалізації Антикорупційної стратегії

Джерело: складено автором за даними [11]

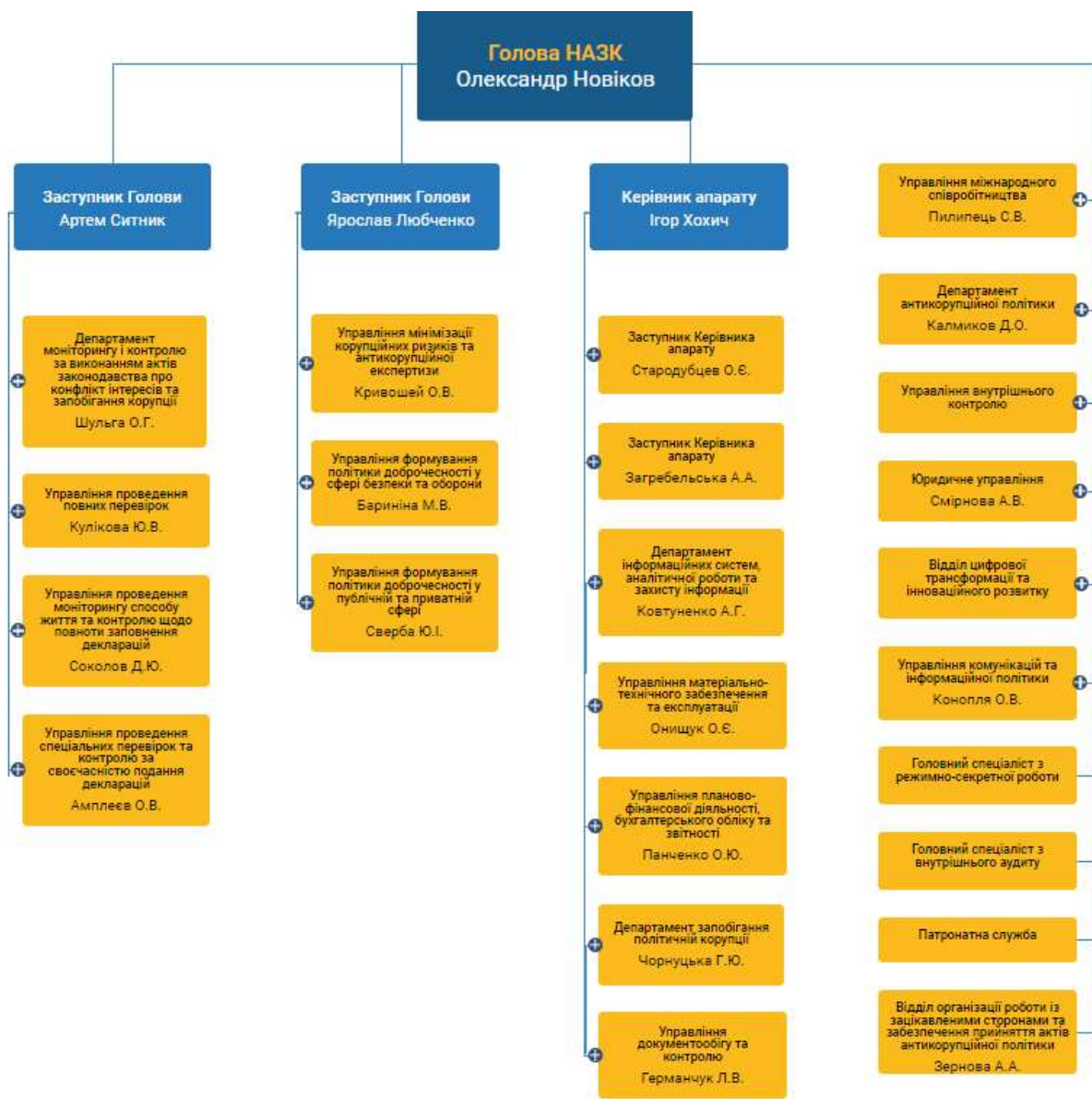
Організаційна структура управління НАБУ [38]

Організаційна структура ДБР [39]

Організаційна структура НАЗК [41]

Порівняння діяльності НАБУ, ДБР та НАЗК

Ознака	НАБУ	ДБР	НАЗК
Статус	Незалежний орган	Правоохоронний орган	Незалежний орган
Підслідність	Корупційні злочини, вчинені високопосадовцями, а також інші корупційні злочини, якщо вони пов'язані з високопосадовцями	Корупційні злочини, вчинені державними службовцями 1 категорії, а також будь-які інші злочини, вчинені високопосадовцями, якщо жодна з умов підслідності НАБУ не наявна	Забезпечення реалізації антикорупційної політики в Україні, зокрема розробка антикорупційної стратегії та державної програми з її реалізації, здійснення контролю за виконанням антикорупційного законодавства, а також проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи з питань запобігання корупції
Функції	Розслідування корупційних злочинів, вчинених високопосадовцями, а також інших корупційних злочинів, якщо вони пов'язані з високопосадовцями	Розслідування корупційних злочинів, вчинених державними службовцями 1 категорії, а також будь-які інші злочини, вчинені високопосадовцями, якщо жодна з умов підслідності НАБУ не наявна	Розробка антикорупційної стратегії та державної програми з її реалізації, здійснення контролю за виконанням антикорупційного законодавства, а також проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи з питань запобігання корупції
Керівництво	Директор, який призначається на п'ять років	Директор, який призначається на п'ять років	Голова, який призначається на п'ять років
Склад	Детективи, прокурори, експерти, інші працівники	Детективи, прокурори, експерти, інші працівники	Апарат, підрозділи внутрішнього аудиту, підрозділи запобігання корупції, підрозділи аналізу та обробки інформації, підрозділи інформаційних технологій, підрозділи забезпечення фінансовими ресурсами, майном та контролю за їх використанням, оперативно-технічного управління, управління комунікацій та зовнішніх зв'язків, управління внутрішнього контролю
Фінансування	За рахунок коштів Державного бюджету України	За рахунок коштів Державного бюджету України	За рахунок коштів Державного бюджету України

Джерело: складено автором

Додаток Ж

Приклад впровадження світового досвіду боротьби з корупцією за допомогою електронного декларування в Україні

Захід боротьби з корупцією	Приклад в Данії	Приклад в Новій Зеландії	Приклад в Фінляндії	Приклад в Сінгапурі	Приклад в Швеції	Можливість реалізації в Україні
Обов'язкове електронне декларування	У Данії всі посадовці зобов'язані подавати електронні декларації про свій дохід та майно.	У Новій Зеландії існує законодавство, що встановлює обов'язкове електронне декларування для посадовців уряду.	Фінляндія вимагає, щоб посадовці подавали електронні декларації про свій дохід та майно.	У Сінгапурі електронне декларування обов'язкове для членів уряду та вищих посадовців.	Швеція впроваджує обов'язкове електронне декларування для посадовців уряду та громадських служб.	Можливість впровадження обов'язкового електронного декларування для усіх посадовців уряду та громадських служб України.
Громадський контроль	У Данії існує практика активного залучення громадськості до перевірки електронних декларацій.	У Новій Зеландії створені онлайн-платформи, які дозволяють громадянам перевіряти та аналізувати декларації посадовців.	Фінляндія залучає громадські організації до моніторингу електронних декларацій та їхньої достовірності.	Сінгапур практикує систему відкритості, де громадськість може перевіряти декларації та робити відзиви.	У Швеції активно залучають громадськість до перевірки та обговорення електронних декларацій.	Можливість створення онлайн-платформи для громадського контролю в Україні.
Ефективні механізми виявлення та покарання порушень	У Данії використовуються ефективні системи моніторингу та аудиту для виявлення порушень. Порушення може призвести до звільнення та кримінального переслідування.	У Новій Зеландії існують механізми перевірки, а також системи винагород та покарань за порушення електронного декларування.	Фінляндія використовує автоматизовані системи для виявлення невідповідностей у деклараціях та може застосовувати адміністративні та кримінальні санкції.	У Сінгапурі вживають суворі заходи покарання за неправдиві декларації, включаючи високі штрафи та тюремний ув'язнення.	У Швеції існують системи перевірки та механізми покарань за порушення електронного декларування.	Можливість впровадження ефективних систем виявлення порушень та винагород та покарань в Україні.

Джерело: складено автором за даними [75]